

Univerzita Karlova  
Pedagogická fakulta  
Katedra pedagogiky

## BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Jitky Palečkové  
Portfolio of professional development Jitka Palečková  
Jitka Palečková

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Richterová  
Studijní program: Vychovatelství (B7505)  
Studijní obor: BC-VYCH (7505R008)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje Jitky Palečkové potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Třebotově dne 7. 4. 2021

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Magdaleně Richterové za příkladné vedení mého profesního portfolia, za trpělivost, vstřícnost a odborné rady, které mi dopomohly k vypracování bakalářské práce. Poděkování patří i kolegyním ze školní družiny a vedení Základní školy Třebotov za podporu po celou dobu mého studia. Velice děkuji také své rodině za podporu a trpělivost.

## **ABSTRAKT**

Portfolio profesního rozvoje Jitky Palečkové obsahuje deset povinných částí, které jsou uvedeny v obsahu portfolia. Jednotícím tématem profesního portfolia je kázeň a komunikace ve školní družině, což je také hlavní myšlenkou odborné eseje. Portfolio charakterizuje a přibližuje profesi, profesní růst a praxi autorky Jitky Palečkové. Tyto oblasti jsou zejména vystiženy v kapitolách Profesiografický rozbor vychovatele a v Případové studii školní družiny. Svou praxi autorka přibližuje v kapitole Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost. Autorka ve své práci čerpá z poznatků získaných v oblasti pedagogiky, psychologie a sociologie.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

komunikace, kázeň, vychovatelka, školní družina, pravidla, děti

## **ABSTRACT**

There are ten mandatory parts in Jitka Palečková's professional development portfolio, which are listed of contents in the table. The unifying theme of the professional portfolio is discipline and communication in the school club, which is also the main idea of the professional essay. The portfolio characterizes and describes the profession, professional growth and practice of the autor Jitka Palečková. These mainly are described in the chapters Profesiographic analysis of the educator and in the case study of the school club. The autor describes her practice in the chapter Written preparation for direct pedagogical activities. The autor draws on the knowledge gained of the pedagogy, psychology and sociology in her work.

## **KEYWORDS**

communication, discipline, educator, school club, rules, children

## Obsah

1. Předmluva .....	6
2. Profesní strukturovaný životopis .....	7
3. Odborná esej – Kázeň a komunikace dětí a vychovatelek ve školní družině .....	9
4. Seznam prostudované literatury vážící se obsahově k předmětům studia .....	20
5. Konspekt knihy, která studenta ovlivnila či formovala po profesní stránce .....	22
6. Profesiografický rozbor učitele nebo vychovatele .....	30
7. Případová studie školy či školského zařízení .....	45
8. Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost .....	58
9. Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu .....	62
10. Soupis použité literatury a pramenů .....	64

## 1. Předmluva

Pro vypracování své bakalářské práce jsem zvolila formu, která se nazývá Portfolio profesního rozvoje. Na začátku své volby jsem měla trochu obavy z jeho zpracování, ale nyní jsem přesvědčená, že mi profesní portfolio otevře možnost se zaměřit komplexně na oblast profese vychovatelky a na funkci školní družiny. Jsem velice ráda za to, že pro svou esej jsem si vybrala téma kázně a komunikace ve školní družině, jelikož čím déle o tomto tématu čtu, přemýšlím, čím déle zkouším v praxi různé poznatky, tím více si uvědomuji, jak důležité a bohaté toto téma je. Jsem přesvědčená, že forma profesního portfolia bude pro mě velice přínosným a poučným zakončením mého studia Univerzity Karlovy. Ráda bych svým portfoliem obohatila vychovatelky, které by mohly využít mé poznatky pro svou praxi, jelikož obsahuje bohatou škálu informací důležitých pro profesi vychovatele.

Profesi vychovatelky ve školní družině jsem začala vykonávat v roce 2017. Na jaře toho roku jsem absolvovala školu v přírodě se svým synem. Má přítomnost byla potřeba vzhledem ke zdravotnímu stavu mého dítěte. V té době jsem také byla na mateřské dovolené s dcerou. Na škole v přírodě se mi velmi líbilo. Jako dnes si vybavuji, že ke mně přišla jedna holčička z první třídy a chtěla rozbalit lízátko. Poté se mě chytla za ruku, že půjde ve dvojici se mnou a netrvalo dlouho a byla okolo mě celá skupinka dětí. Zapojila jsem se mezi děti i učitelky a snažila jsem se pomáhat s čím bylo potřeba. Po příjezdu domů jsem si vyřizovala návrat do původního zaměstnání, neb mi pomalu končila mateřská dovolená. Po zhruba měsíci od školy v přírodě mi volala paní ředitelka, že si na mě vzpomněla, jak jsem pěkně pracovala s dětmi a nabídla mi práci. Od září jsem nastoupila na krátký úvazek do školní družiny, a také na pozici asistent pedagoga. Od října jsem si začala doplňovat vzdělání jako asistent pedagoga a vzhledem k tomu, že mě velice bavila práce s dětmi ve školní družině, tak jsem se rozhodla, že zkusím přijímací zkoušky na Univerzitu Karlovu do oboru Vychovatelství. Bylo to jako sen, který se začal plnit.

Získané informace ze studia, četby knih a odborných článků využívám ve své praxi. Mou snahou je, aby se tyto poznatky v co největší míře odrážely do kvality psaného portfolia a je mi naprosto jasné, že být kvalitní vychovatelkou znamená celoživotní úsilí, na což jsem připravena a beru to jako samozřejmost této profese.

## 2. Profesní strukturovaný životopis

### Osobní údaje

Jméno a příjmení: Jitka Palečková

Datum narození: xxx

Adresa: xxx

### Vzdělání

2018 Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Obor: Vychovatelství

1997-2001 SOŠ Praha 5

Obor: Obchodně podnikatelská činnost

### Pracovní zkušenosti

08/2017 – stále Základní škola a Mateřská škola Třebotov, příspěvková organizace

Pracovní pozice: Vychovatelka, Asistent pedagoga

05/2014 – 07/2017 Mateřská a rodičovská dovolená

03/2012 – 07/2017 Makro Cash Carry ČR s.r.o.

Pracovní pozice: Asistentka nákupního odd.

02/2009 – 03/2012 Mateřská a rodičovská dovolená

02/2006 – 02/2009 Makro Cash Carry ČR s.r.o.

Pracovní pozice: Personalistka Head Office

03/2005 – 01/2006 Makro Cash Carry ČR s.r.o.

Pracovní pozice: Vedoucí recepce Head Office

08/2002 – 02/2005 Makro Cash Carry ČR s.r.o.

Pracovní pozice: Recepční Head Office

09/2001 – 07/2002 Commercial Union, a.s. (dnes Met Life)

Pracovní pozice: Pojišťovací poradce



### **Jazykové znalosti**

Český jazyk:	mateřský jazyk
Anglický jazyk:	mírně pokročilý

### **Počítačové znalosti**

MS Word	pokročilý
MS Excel	mírně pokročilý
Internet (email, www)	pokročilý
SAP	pokročilý
GMS	pokročilý

### **Certifikáty a školení**

#### **Osvědčení:**

- 30.4.2020 Jak pracovat s metodikou dopravní výchovy pro ZŠ (CDV)
- 20.5.2020 Pohyb organizované skupiny dětí (Centrum dopravního výzkumu)
- 29.5.2020 Zážitkové poznávání přírody a jeho využití v zájmovém vzdělávání
- 9.6.2020 Jak na neukázněné dítě ve skupině (VISK)
- 5.6.2020 Typologie MBTI 1, Sebepoznání a spolupráce v týmu (Viaspirita)
- 5.9.2020 Nadchněte děti pro tvoření (Radka Rubešová)
- 5.9.2020 Typologie MBTI 2, Individualizace výchovy, výuky a učení žáků

### **Řidičské schopnosti**

Řidičský průkaz skupiny B

### **Zájmy a vlastnosti**

Rodina, zahradničení, četba, cyklistika, turistika, kreativita, komunikace, spolehlivost, týmovost, organizace, přátelství.

### 3. Odborná esej

#### **Kázeň a komunikace dětí a vychovatelek ve školní družině**

Komunikace je lidskou potřebou a darem, který nás provází celým naším životem. Pomocí komunikace si předáváme nejrůznější informace a je velmi důležité se naučit komunikovat takovým způsobem, abychom se vyjadřovali správně a byli pochopeni v tom, co chceme sdělit. Na komunikaci je důležité pracovat po celý náš život.

Téma kázně a komunikace ve školní družině jsem si vybrala proto, protože jej považuji za jeden ze základů profese vychovatelky. Jsem přesvědčená, že komunikace a kázeň je ve školní družině stěžejní a je potřeba se v tomto směru neustále vzdělávat. Všimla jsem si, že pro mnoho lidí je to, jakým způsobem komunikují s okolím samozřejmým umem, ale já si myslím, že komunikovat není až tak samozřejmé, a že ke správné komunikaci musí každý člověk dojít lety, zkušenostmi a nasbíranými informacemi. Komunikace s dítětem začíná velmi brzy a souhlasím s Matějčkem, že malé dítě ještě ani neovládá schopnost mluvit, ale už si je pomocí komunikace schopné vynucovat své potřeby prostřednictvím pláče. Dítě však nekomunikuje pouze pláčem, ale je schopno, a to již kolem třetího měsíce života, komunikovat v přítomnosti známých tváří také úsměvem. Pokud je dítě v dobré náladě a není unavené, tak se v tomto věku směje a pokud má nepohodlí nebo je unavené, či má hlad, tak to dává najevo pláčem. Tím, že pracuji jako vychovatelka mohu z těchto informací usoudit, že pokud chci u dětí ve školní družině docílit určité pozornosti, tak je vhodné odhadnout ten správný čas, kdy děti ještě nejsou unavené.<sup>1</sup>

Pracuji jako vychovatelka od roku 2017 a téma kázně a komunikace vnímám jako každodenní nepostradatelný a neodlučitelný nástroj, který je potřeba neustále zdokonalovat. Velmi mě toto téma zajímá, snažím se proto hledat nové informace a zdokonalovat se v dané problematice. Uvědomuji si, že komunikace a kázeň jsou oblasti, které musí jít ruku v ruce. Jak jsem si za svou praxi mohla povšimnout, tak je to věčné a vděčné téma i ostatních vychovatelek, které ač třeba mají bohatou a mnoha letou praxi, tak o kázni ve svých třídách stále mluví a hledají možná řešení. Stejně tak je to i tématem učitelek ve sborovnách.

---

<sup>1</sup> MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0519-7.

Z výše uvedených poznatků tedy předpokládám, že tématem kázně a komunikace mohou významným způsobem přispět nejen sobě, ale také kolegyním a kolegům, kteří přemýšlí stejně jako já, jak co nejlépe a co nejefektivněji vést žáky ke kvalitní vzájemné komunikaci a tím pádem také k lepší kázni.

Ráda bych svou esejí obohatila nejen sebe, ale i případného čtenáře o informace, které se týkají způsobu komunikace s dětmi a ráda bych také našla některé možnosti řešení nekázně, které ráda osobně vyzkouším ve své praxi.

## **Definice kázně a školní kázně**

Podle Bendla je kázeň pro většinu lidí pojmem o dodržování pravidel, nebo norma, podle které by se lidé měli umět chovat. Kázeň způsobuje dodržování norem chování, které probíhají vědomě. Definici kázně je možné získat z mnoha literárních zdrojů. Pravdou ale stále je to, že norma chování se mění u každého člověka po celý jeho život. Naše chování se přizpůsobuje mnoha faktorům. Jedná se například o to, v jaké společnosti se pohybujeme, jakým způsobem jsme vychovávaní atp. Cílem kázně je například tolerance, ohleduplnost, sebekázeň, sebeovládání, zodpovědnost za své chování, schopnost komunikace, úcta k tradicím a zvykům.<sup>2</sup> *Kázeň je vědomé, přesné plnění zadané sociální role, stanovených cílů, určených činností, spojené s respektováním autority.*<sup>3</sup>

Dá se tedy konstatovat, že škola má za úkol mimo jiné vést žáky k dodržování norem chování, vytváří také nové normy a nová pravidla. Škola má výchovnou funkci stejně tak, jako funkci vzdělávací.

Z vlastní zkušenosti mohu říci, že rodiče se stále častěji zajímají, jaké má škola, kterou se chystá jejich dítě navštěvovat reference a zjišťují si, zda na škole, o kterou mají zájem, není problém s rizikovým chováním žáků. Zajímá je také to, jak škola případné problémy řeší. Informaci, která se vztahuje k řešení rizikového chování mohou rodiče najít na webových

---

<sup>2</sup> BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0

<sup>3</sup> PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8, str. 98

stránkách školy, kde škola může zveřejnit školní řád. Tento dokument je také běžně dostupný v tištěné podobě přímo ve škole.

Ve školní praxi, dle mých zkušeností, snad ani neexistuje téma, které by bylo mezi učiteli tolik diskutováno, jako je tomu v případě kázně žáků.

Každý, kdo chodil do školy, má s kázní nějakou vlastní zkušenost. Naštěstí je mnoho škol a já jsem ráda, že ta „moje“ mezi ně patří, kde chování svých žáků zvládají bez větších problémů.

Dále se ve školách, a tím pádem ve školních družinách setkáváme s pravidly chování, která si vytváří učitelé a vychovatelé se svou třídou. Taková pravidla by se měla opírat o Školní řád. Pravidla školní řád doplňují a zpřesňují. Tato pravidla tvoří žáci spolu s učiteli a vychovateli tak, aby s nimi všichni zúčastnění souhlasili, což většinou i celá třída stvrdí. Pro takové stvrzení si každá třída podle své kreativity určí způsob. Můžeme se setkat s podpisy, s otiskem palce nebo celé dlaně.

Ve školních družinách se setkáváme například s tvorbou plakátu, který tvoří děti a který odkazuje na domluvená pravidla. Tato pravidla by měla znít srozumitelně a měla by být myšlená pozitivně. Pravidla by měla být krátká, aby si je děti mohly snadněji zapamatovat a aby jim rozuměly. K nastaveným pravidlům se vychovatelky spolu s dětmi vrací v průběhu celého školního roku. Většinou tato pravidla vychovatelka spolu s dětmi vystaví ve třídě a v případě jejich porušení je možné se na ně odkázat. Za předpokladu dodržování výše uvedeného, můžeme mluvit o navození kázně. Kázeň je potřeba chápat jednak jako dodržování norem a pravidel, a také jako poslušnost a disciplínu. Jedná se o dlouhodobý proces, ke kterému je nutné se neustále vracet. Třídní pravidla dodržují žáci, ale také vychovatelé. Je potřeba jít dětem správným příkladem. Pokud vychovatelka ve školní družině domluvené pravidlo porušuje, může si být jista, že děti ji na tuto skutečnost velmi brzy upozorní.

V praxi se můžeme nejčastěji setkat s pravidly:

- Umíme tiše naslouchat, když paní vychovatelka mluví.
- Vždy uposlechneme pokynů paní vychovatelky.
- Umíme mluvit slušně a pomáháme si.

- Umíme používat kouzelná slůvka: děkuji, prosím a promiň.
- Umíme po sobě uklízet a dodržujeme hygienu.

Pochopitelně se stává, že děti některé z pravidel poruší. Bendl ve své knize uvádí, že v takovém případě by paní vychovatelka měla dítě (a to opět pozitivní formulací) upozornit na nedodržení pravidla. Tato formulace může být například: „Ty jsi asi zapomněl, že tu máme pravidlo, které říká, že si po sobě uklízíme.“ Paní vychovatelka ukáže na vystavené pravidlo, které si v tu chvíli spolu s žákem připomínají. Žádný pedagog by neměl zapomínat také chválit. Není tajemstvím, že všichni chtějí být pochváleni a také to, že dobře udělená pochvala je motivací do dalšího pozitivního chování. Pochvalu by měl však pedagog říci stejně, jako tomu bylo u připomenutí pravidel zcela konkrétně.

Myšleno tak, že mnohem lépe je říci: „Všimla jsem si toho, jak sis dneska po sobě pěkně uklidil hračky.“ než „Dnes jsi šikovný.“ Je potřeba, aby dítě mohlo vnímat, co konkrétně se mu povedlo a za co je pochváleno. Dostává tak jasnou zpětnou vazbu ke svému chování nebo činu.<sup>4</sup> Myslím si, že v dnešních školních družinách se na toto často zapomíná. Všimla jsem si i u svých kolegyň, že pochvalu či výtku často míří k dětem obecně. Je potřeba si na to dávat pozor. Považuji za důležité se naučit v tomto směru vyjadřovat konkrétně mířenou pochvalu nebo i výtku.

Vnímat lze také rozdíl dřívější doby a doby dnešní. Od starších kolegyň a kolegů můžeme slyšet informace o tom, že dříve tomu bylo tak, že děti byly nucené se přizpůsobovat škole. Přizpůsobily se stylu výchovy, typu výuky, organizační formě vyučování, musely zvažovat styl oblékání. Často můžeme slyšet co si děti dříve nemohly dovolit. Dnešní doba je stále více vnímána tak, že škola se více přizpůsobuje dětem. Žák je často považován za klienta. Myslím si, že je to dáno odlišnou výchovou dětí z pohledu času. Jiným způsobem byli vychováváni naši prarodiče nebo rodiče, jinak jsme byli vychováváni my a jinak vychováváme naše děti. Podle knihy Sala Severa nelze děti vychovávat jako před 30 lety a ani jako před 20 lety. Metody výchovy, které dříve zabíraly dnes již tolik nezabírají.

---

<sup>4</sup> BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0

Děti bývají v dnešní době pod velkým tlakem, ale pod velkým tlakem bývají i jejich rodiče, kteří jsou pracovně vytížení a rostoucí ekonomika na ně vyvíjí velké nároky ruku v ruce s řešením finanční situace v rodině. Vracejí se z práce unavení a vystresovaní.<sup>5</sup>

Podle Bendla rodiče své děti vnímají často jako křehké a zranitelné, a proto se stává také takovým moderním trendem ohánět se tím, že děti mají svá práva a individuální potřeby. Otázka je, zda je tato nově vzniklá norma správná. Ideálem, stejně jako je tomu v běžném životě, je najít jakousi rovnováhu. Není například nutné, aby styl oblékání byl upjatý a nepohodlný, ale neměl by v žádném případě působit vulgárně.

K tématu školní kázně můžeme ještě dodat také to, že je součástí kázeňských norem ve školách také legislativa. Povinná školní docházka je vyspecifikována ve Školském zákoně. Legislativa myslí také na ohrožování mravní výchovy mládeže a zdravotní ochranu mládeže.<sup>6</sup>

Ve školách je kázeň pro učitele naprostým základem a předpokladem k efektivnímu vedení výuky, ale také zajišťuje bezpečnost žáků. Stejným způsobem na to pohlížejí i vychovatelky ve školních družinách, které ke své činnosti potřebují kázeň, aby mohly vysvětlovat, zaujmout, předvést, věnovat se skupině. Žáci se učí k ohleduplnosti, toleranci, kooperaci, vzájemné pomoci. Jednou z pomoci může být zařazení projektové výuky, lze použít i prvky environmentální výchovy, dramatické výchovy, diskuze nebo také různé skupinové činnosti. Žáci jsou vychovatelkami a učitelkami vedeni k dodržování školního řádu a také k pravidlům. Pokud bychom se žáků dotazovali na to, zda si ve škole přejí pravidla, tak drtivá většina z nich by se projevila souhlasně. Žáci si přejí, aby pravidla existovala.

Kázeň ve třídách znamená pro žáky jistou ochranu. Podle Bendla je tak naplněna psychická potřeba bezpečí a jistoty. Škola své žáky rovněž chrání tím, že zamezuje tzv. rizikovému chování, které je ve školách minimální, ale více se s ním můžeme setkat mimo školní prostředí.

---

<sup>5</sup> SEVERE, Sal. *Co dělat, aby se vaše děti správně chovaly*. Vyd. 3. Přeložil Milan KOLDINSKÝ. Praha: Portál, 2014. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-262-0634-7.

<sup>6</sup> BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0

Jedná se zejména o nebezpečí užívání návykových látek, jakými jsou zejména alkohol, cigarety a drogy. Dá se tedy konstatovat, že společnost školu potřebuje a škola musí mít řád a pravidla, která jsou potřeba dodržovat.<sup>7</sup>

## **Podpora kázně a komunikace**

Docílit kázně vyžaduje spoustu úsilí a trpělivosti. Vychovatelka ve školní družině by měla žáky umět také respektovat a naslouchat jim. Je potřeba vytvořit aktivitu, která je zároveň zábavná, kreativní a výchovná. To, co napadá mě je dost podobné tomu, co uvádí ve své knize i Richard Jedlička, který popisuje, že učitelé a vychovatelé zažívají v dnešní době jednak jakousi volnost oproti dřívější době, ale zároveň také to, že je stále na vysoké úrovni míra profesionality a zodpovědnosti. Učitelé i vychovatelé podle něj řeší problém, jak zefektivnit výuku, jaké volit nové a atraktivní pomůcky. Často učitele trápí to, jakým způsobem a jak správně děti motivovat, udržet jejich pozornost a správně na ně působit ve výchovně-vzdělávacím procesu.<sup>8</sup> Pro toto všechno je zapotřebí spousta času a energie. Nové projekty však není nutné realizovat každý den. Vhodnější je mít stanoven například projekt na následující měsíc. Vytvořit si jakýsi tematický plán. Děti nepotřebují zahrnout množstvím informací a činností, ale potřebují pedagogy, kteří jim umožní mít kvalitně strávený čas. Hůře se pracuje ve skupině dětí, kde řešíme neukázněnost, poruchy chování, nesoustředěnost. Mám osobní zkušenost se třídou, kde bylo několik neukázněných žáků, kteří práci pedagoga uměli velmi znepríjemnit. V takové situaci klesá efektivita práce a dalo by se i říci, že je to nefér vůči ostatním dětem, které by si aktivitu rády užily. Pokud je při dané činnosti větší míra nekázně, tak by vychovatelka měla vykonávanou činnost zastavit a řešit kázeň ve třídě tak, aby mohla činnost dále efektivně probíhat. Výše uvedené by mohlo platit jak pro školní družinu, tak i pro běžné vyučování.

*Je důležité, aby učitelé využívali tzv. mozaikového principu, kdy se snaží pracovat systémově, volí komplexní přístup ke kázni tím, že vkládají kamínek po kamínku do kázeňské mozaiky.*

---

<sup>7</sup> BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0.

<sup>8</sup> JEDLIČKA, Richard. *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-788-6.

Lze například zvolit formu projektové výuky. Součástí takové výuky mohou být různé metody, jak komunikovat mezi žáky, kde je opravdu velmi žádoucí spolupráce, tolerance, pomoc a kompromis. K tomu je nutná i vzájemná komunikace mezi učiteli a žáky. Snahou by mělo být najít nějaké společné řešení. Vychovatelka je ve školní družině nepostradatelným pozorovatelem kázně a nekázně, ale samotné pozorování, ač je hlavním nástrojem, nestačí.<sup>9</sup>

Vychovatelka má možnost si v ideálním případě vést záznam o chování třeba jen některých žáků ve třídě. Sama tuto metodu používám, a to také proto, že bych si přesně, a to ani v blízké budoucnosti, nepamatovala přesné informace. Zaznamenávám si například chování, kdy dochází k vyrušování, ničení hraček nebo majetku školy, fyzické ataky nebo vulgarismů. Dále pak je potřeba takové záznamy vyhodnotit a promyslet další postup, který by měl znamenat určitou změnu. Například je potřeba, aby činnost ve školní družině byla atraktivnější, rozmanitější, aby se děti mohly například více zapojit a podílet na určitém programu. Pokud nevyjde jedna snaha následuje změna plánu. Dalo by se říci, že na začátku vychovatelka či učitel uplatňuje formu pokusů a omylů až do doby, dokud některá ze zkoušených variant alespoň částečně nezačne fungovat. Vyžaduje to spoustu práce a trpělivosti ze strany pedagogů. Je třeba si rovněž uvědomit, že není nutné mít přehnané až nesplnitelné nároky na kázeň ve třídě. I dospělí člověk není vždy na sto procent ukázněný a nenajdeme nikoho, kdo by se nikdy žádné nekázně nedopustil.

*Naším ideálem není žák pasivně ukázněný, poslušný, který o normách chování nepřemýšlí, ale pouze se jim automaticky podřizuje, ani žák, který se chová ukázněně jen v přítomnosti dozoru dospělých osob. Jde nám o zdůraznění či posílení aktivního momentu kázně, kdy kázeň považujeme rovněž za aktivní projev dítěte. Takto pojímaná kázeň neznamena pouze, že něco neprovedu, nýbrž se blíží termínu občanská statečnost.*

*Takový žák potom v určité konfliktní situaci projeví svou ukázněnost například tím, že se vzepře ostatním a začne se zastávat spolužáka.<sup>10</sup>*

---

<sup>9</sup> BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0, str. 17

<sup>10</sup> BENDL, Stanislav. *Školní kázeň v teorii a praxi: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-432-2., str. 134



Řada pedagogů se může domnívat, že nemá tu moc, energii nebo správný nápad s kázní ve třídě pohnout, ale pokud je problém v klimatu, a tedy v kázní ve třídě, tak správným postupem by mělo být nějaké řešení. V případě, že by došlo k situaci, že si učitel neví rady sám, má možnost konzultace problému s ředitelem školy, výchovným poradcem a metodikem prevence.

Řada škol a já jsem ráda, že škola, ve které pracuji mezi ně patří, spolupracuje s psychologem. Naše škola spolupracuje s paní psycholožkou, která k nám pravidelně dojíždí. Schůzku si mohou domluvit jak pedagogové, tak i rodiče. Paní psycholožka pracuje také s celou třídou.

To, co by měl pedagog zvládat je také správná komunikace se žáky. Podle Bendla se nejedná pouze o obecné záležitosti, jakými je to, že pedagog by měl mluvit klidným hlasem, měl by mluvit spisovně, vhodně používat gesta, zapojovat mimiku obličejů atp. Jde také o to umět dětem naslouchat, udělat si čas na vyslechnutí starostí a radostí dětí. Komunikace s dětmi není v žádném případě pouze monologem pedagoga.

*Naslouchání v sobě zahrnuje daleko větší podíl pozornosti, osobní aktivity a angažovanosti. Při skutečném rozhovoru mezi dvěma lidmi posluchač naslouchá živé osobě. Všechny další osobní představy a postoje, které zažívá v průběhu tohoto rozhovoru, více či méně ovlivňují nejen celkovou úroveň komunikace, ale i další reakce vůči žákům, kteří s vychovatelkou hovoří. Jde o to, aby vychovatelka pochopila, co žák v daném okamžiku cítí a co si skutečně myslí.<sup>11</sup>*

Z výše uvedeného vyplývá to, jak důležitou roli má vychovatelka při komunikaci se žákem a také to, že je důležité si zachovat důvěru žáka. Tímto způsobem komunikace je možné žáka více poznat, pochopit ho. Naslouchání je velmi důležitou dovedností vychovatelek. Možná každý z nás, kdo zavzpomíná na školní léta si vzpomene minimálně na jedno odmítnutí ze strany pedagoga vyslechnout, co mu žák chce sdělit. Považuji takovou chvíli za pedagogovo selhání, a to v očích dítěte možná i definitivně. Já osobně pokud nemohu vlivem činností organizovaných pro celou třídu vyslechnout žáka s tím, co mi chce sdělit,

---

<sup>11</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 84

tak se žákovi omluvím a vysvětlím mu, že mi to určitě poví, ale vrátíme se k tomu později až dokončíme skupinovou činnost.

Musím si takovou informaci napsat na lísteček, abych nezapomněla se k žákovi za chvíli vrátit a vyslechnout ho. Myslím si, že mi tato metoda funguje.

Všimla jsem si také, že děti mají rády, když se jim vychovatelka přiblíží ve smyslu: směje se jejich dobře míněným vtipům, se zaujetím vyslechne, co se jim zdálo ve snu nebo jaká byla oslava jejich narozenin. Myslím si, že výše uvedené dovednosti přispívají nejen k vybudování vztahu mezi vychovatelkou a dětmi, ale také pro lepší klima ve třídě. Je ale důležité nevnímat vztah mezi vychovatelkou a dětmi jako kamarádství. Je to stále vztah vychovatelka a žáci.

## **Nekázeň a výchovná opatření**

Otázkou dnešního školství je, zda by měl pedagog žáky vůbec trestat. Na tuto otázku upozorňuje Bendl ve svých knihách. V drtivé většině si nejen pedagogové, ale i rodiče odpoví, že „ano“, určitá forma trestu je potřebná. Nekázeň žáků by měla mít své důsledky. Pedagogové i rodiče dávají jistě Bendlovi za pravdu, že trest by měl být přiměřený a rozumný. Učitelé často používají metodu napsání jména na tabuli jako výstrahu neukázněnému žákovi nebo neukázněnému žákovi zkrátí přestávku ve smyslu chození po třídě. Tyto metody většinou fungují a přiznávám, že jsem je sama i vyzkoušela u svých žáků. Důležitý je fakt, že trest by měl být pedagogem udělovaný bez zvyšování hlasu a bez přehnaného hněvu. Žák by měl jasně vědět, za co je mu trest udělen.

Cílem dosahování kázně u žáků je podle Bendla také to, aby se naučili chovat dle pravidel slušného chování, aniž by je musel neustále někdo napomínat, a aby se slušnost stala naprosto běžnou součástí jejich života.

Velmi žádoucí je kvalitní spolupráce mezi školou a rodinou žáka. Problémové chování žáků je vhodné řešit hned na jeho počátku. Je jednodušší nekázni předejít než pak řešit neukázněnost celé třídy.

Dobrý pedagog se neustále vzdělává. Vyhledává například semináře, zjišťuje informace, čte odbornou literaturu, zkouší možnosti, jak nekázni předcházet. Domnívám se, že dobrý pedagog se o svou třídu zajímá, naslouchá, pozoruje a vyhodnocuje. Je potřeba sledovat opakující se situace a hledat příčiny vzniku neukázněnosti.

Není tedy vhodné udělovat černé puntíky, ani posílat žáka za dveře. Kromě toho, že je to pro žáka nedůstojné, tak i v takovou chvíli pedagog nevykonává nad žákem přímou pedagogickou činnost, a ještě žáka nechává bez dozoru. Všimla jsem si, že v současné době tuto záležitost někteří učitelé vyřešili tak, že žák je sice na chodbě, ale dveře zůstávají otevřené, aby učitel měl přehled, co žák dělá. Ani tento způsob nevnímám zcela v pořádku. Dokonce jsem slyšela, že paní učitelka žákovi vystrčila lavici na chodbu, nechala otevřené dveře, aby na žáka mohla dohlédnout, a aby žák slyšel co paní učitelka diktuje a mohl si zapisovat, ale byl takto odsunut z kolektivu celé třídy, aby nemohl vyrušovat.

Každý pedagog by měl dát pozor na to, aby v případě kázeňských opatření nebyla zasažena práva žáků, a aby neutrpěla jeho důstojnost a jeho soukromí. Je potřeba mít na paměti, že i malé dítě je osobnost. Tímto popisuji zároveň i odraz své práce. Používám výše zmíněné metody a stále hledám nové. Uvědomuji si, že já a pravděpodobně řada mých kolegyně používáme tak trochu metodu pokusů a omylů, ale touto metodou je skutečně možné najít způsob, který funguje, a kterého se dá využít i do budoucna.

Ve školní družině se mi osvědčilo mít pro méně ukázněné žáky nachystanou činnost, která by je ještě více zabavila. Pokud například sedíme v komunitním kruhu a je ve třídě žák, který chvíli neposedí, tak jej nenutím a nechám ho sedět u stolečku s činností navíc. Například k tématu najdu činnost, kde žák hledá mezi dvěma obrázky deset rozdílů, nebo mu jen řeknu, ať si zkusí vybavit a nakreslit místo, kde se cítí dobře. Případně kreslí svou oblíbenou pohádkovou postavu nebo hračku. Takový žák poslouchá, ví, co si v kruhu říkáme, ale potřebuje ještě další činnost, aby byl klidnější. Pozorováním třídy zjišťuji i já velmi často, že neukáznění žáci jsou vlastně ti, kteří se začínají nudit. Je tedy potřeba změnit činnost nebo je nějak zabavit.

Na druhou stranu bych ráda zmínila to, že pedagogové by neměli také zapomínat na odměny. Nemyslím si, že odměna musí být vždy nějak přehnaná. U mě ve družině používám jako odměnu například to, že za pěkně uklizený stoleček přichystám omalovánku na přání.

Další odměna, která mě napadá je to, že když se žáci pěkně seřadí do dvojic, aniž bych je několikrát napomínala, tak mohou vybrat trasu pro naši procházku. Odměnou může být také pochvala. Dobře udělená pochvala je motivací do dalšího pozitivního chování. Žák konkrétně ví, za co je pochválen a pochvala v něm vzbuzuje příjemný pocit.

## **Závěr**

Tématem eseje, které se bezprostředně váže ke kázni a komunikaci ve školní družině, jsem se přesvědčila, jak velký význam má komunikace s dětmi. Potvrdilo se mi, jak důležitou roli hraje ve školní družině dětem naslouchat, navázat s nimi kontakt, umět je povzbudit v ten správný čas. Obohatila jsem se o poznání, jak důležitá je komunikace a spolupráce mezi vychovatelkou a rodinou dítěte. Během mé práce na této eseji jsem začala s rodiči více komunikovat a ukázalo se, že rodiče jsou za to rádi a tuto změnu vítají. Dalo by se možná obecně říci, že vychovatelky by mohly na rodiče zapomínat. Ve školní družině se zejména řeší činnost s dětmi a rodiče jsou jaksi vynecháváni. Díky své eseji jsem zjistila, že rodina dětí jistým způsobem do školní družiny patří a spolupráce vychovatelek s rodiči je velmi důležitá. Ráda jsem si rozšířila vědomosti o tom, jakým způsobem žáka pochválit. Také to, že pochvala musí být zcela konkrétní. Žák by měl vědět, za co je pochválen. Uvědomila jsem si, že kvalitní vychovatelka se nutně nepozná podle toho, zda je její třída naprosto ukázněná a tichá. Děti nejsou naprogramovaní roboti. Každé dítě chce a má právo se aktivně projevit. Dovednost vychovatelky spočívá také v tom, ukázat dětem, že jsou důležité, umět děti vyslechnout a respektovat je. Pozorovat, co se ve třídě děje, sledovat klima, vztahy dětí a mít snahu o zlepšení. Více nyní vnímám, že děti mají své individuální potřeby. To, že je dítě jiné neznamena, že je lepší nebo horší, ale je třeba odlišné od ostatních. Obohacením pro mě je také to, že jsem si díky získaným poznatkům rozšířila vědomosti ohledně zvládnutí nekázně ve třídě a uvěřila jsem si, že tuto dovednost získávám svou praxí. Bude to pravděpodobně nekonečno možností.

#### **4. Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia**

BENDL, Stanislav, Jaroslava HANUŠOVÁ a Marie LINKOVÁ. *Žák s problémovým chováním: cesta institucionální pomoci*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2016. ISBN 978-80-7387-703-3.

BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0.

BENDL, Stanislav. *Školní kázeň v teorii a praxi: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-432-2.

BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

BENDL, Stanislav. *Základy sociální pedagogiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-881-3.

CARTER, Cheryl R. *Dítě s ADHD a ADD doma i ve škole: praktický rádce pro rodiče i učitele*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0621-7.

HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-233-1.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.

HOLEYŠOVSKÁ, Anna. *Zájmová činnost ve školní družině*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-586-8.

JEDLIČKA, Richard. *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-788-6.

KUČERA, Dalibor. *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4621-0.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0519-7.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SEVERE, Sal. *Co dělat, aby se vaše děti správně chovaly*. Vyd. 3. Přeložil Milan KOLDINSKÝ. Praha: Portál, 2014. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-262-0634-7.

## 5. Konspekt knihy, která studenta ovlivnila či formovala po profesní stránce

### Název knihy

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

Spoluautor knihy *Bedřich Hájek je absolventem Univerzity Karlovy. Pracoval v kulturních a výchovných zařízeních, přednášel pedagogiku, psychologii a výchovu mimo vyučování.*

*PhDr. Jiřina Pávková je odbornou asistentkou katedry technické výchovy PedF UK a garantem externího studia vychovatelství a pedagogiky volného času. Publikovala řadu metodických materiálů a učebních textů pro vychovatele.<sup>12</sup>*

Pro část svého portfolia, které nese název Konspekt knihy, která studenta ovlivnila či formovala po profesní stránce, jsem si vybrala knihu, která mě zatím nejvíce provází a inspiruje mým profesním a z velké části také studijním životem.

Kniha *Školní družina* se ke mně dostala podobně, jako mnoho dalších knih s podobnou tematikou, a to tehdy, kdy jsem téměř nějakou náhodou, ale já si myslím, že to byl vlastně osud nastoupila jako vychovatelka do školní družiny, která je součástí základní školy v místě mého bydliště. Tuto, dnes již mou oblíbenou knihu, jsem dostala od své kolegyně při nástupu do nového zaměstnání. Neměla jsem tehdy žádné pracovní zkušenosti se školní družinou. Kolegyně mi tuto knihu a ještě několik dalších dala se slovy: „Hele, tuhle si určitě přečti, ta je vážně dobrá.“

S odstupem času musím přiznat, že měla pravdu. Teď, když se na knihu po více jak třech letech dívám, tak je opravdu omačkaná, zohýbaná a zkrátka je na ní vidět, že jí často držím

---

<sup>12</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 153

v ruce. Kniha má „pouze“ 151 stran. Je až neuvěřitelné kolik moudra se do nich vešlo. Opravdu není stránka, která by čtenáře nezaujala a nebyla do praxe použitelná.

Pokud zažiji situaci, že do naší školní družiny bude nastupovat nová kolegyně, tak tuto knihu jí doporučím jako číslo jedna.

V úvodu knihy Hájek upozorňuje na to, že školní družiny jsou zařízení, které mají opravdu dlouholetou tradici. Jsou určeny pro žáky prvního stupně základních škol. Autor knihy zde uvádí, že školní družina má mimo jiné za úkol prohloubit žákům znalosti, které mají z běžné výuky a dále pak také rozvíjet jejich osobnost a zdokonalovat kompetence. Hájek v Úvodu zmiňuje také to, že vychovatelky ve školní družině mají možnost reagovat na aktuální potřeby dětí a přizpůsobit tomu i denní program školní družiny. Autor mě potěšil svým tvrzením, že rodiče dětí navštěvujících školní družinu přikládají působení zájmového vzdělávání stále větší význam. Jedná se podle něj také o prevenci rizikového chování dětí.

Tato kniha je již třetím aktualizovaným vydáním. Byla aktualizována dle autora proto, aby mohla být doplněna o aktuální předpisy a reagovat svým obsahem na nové postřehy z oblasti výchovy ve školní družině. Nově je kniha také doplněna o část, která se věnuje tvorbě školního vzdělávacího programu. Starší publikace obsahovaly spíše návody na činnosti dělené podle ročních období a věkových skupin. Aktualizace byla tedy podle Hájka nutná zejména pro obohacení a rozšíření jejího obsahu.

Kniha zahrnuje specifika práce ve školní družině, upozorňuje na rozdíly předškolní a školní přípravy. Kniha však neopomíjí ani původní náměty na činnost, ale jsou zde již spíše připomenuty. Jako důležitou uvádí Hájek také závěrečnou část knihy, kde je pojednáno o právním vědomí, které by vychovatelky měly mít. Kniha má čtenáře poučit, ale také inspirovat, což se v mém případě naplnilo.

Kniha Školní družina je členěna do čtyř částí neboli čtyř kapitol.

1. Východiska
2. Podmínky činnosti školní družiny
3. Činnosti ve školní družině
4. Právní a bezpečnostní předpisy



## **I. Kapitola: Východiska**

Jedná se o první kapitolu této knihy. Tato část má několik podkapitol, o kterých se může čtenář dočíst od strany 9 do strany 40.

Kniha čtenáře od samého začátku provází tím, že vysvětluje pojmy, které říkají:

- Co je školní družina.
- Co je to výchova.
- Jaké jsou cíle výchovy ve ŠD.
- Jaké má školní družina funkce a poslání.

Na straně 12 se autor více zmiňuje o jednotlivých kompetencích. Kompetencemi ve školní družině rozumíme například rozvoj dovedností, schopností a znalostí. Některými klíčovými kompetencemi, jak se lze dočíst, jsou:

### ***Kompetence k učení:***

Žáci se věnují výuce a dbají na to, aby jejich práce byla vždy dokončená. Žáci dále rozvíjejí své znalosti a jsou vedeni k cílevědomosti.

### ***Kompetence k řešení problémů:***

Žáci jsou vedeni k tomu, aby vnímali nejen sebe, ale také své okolí. Při řešení různých problémových situací by žáci měli být schopni si poradit a měli by být schopni promyslet příčinu problému a snažit se problém zdárně vyřešit.

### ***Komunikační kompetence:***

Žáci by měli zvládnout komunikovat s dospělými i se svými vrstevníky. Do komunikace patří nejen umět mluvit, ale také umět poslouchat toho, kdo mluví.

### ***Sociální a interpersonální kompetence:***

Žáci se naučí plánování a organizování času. Dále by žáci měli umět být ohleduplní a nést následky za své chování.

### ***Občanské kompetence:***

Žáci berou na zřetel nejen své právo, ale i to, že své právo mají i ostatní.

### ***Kompetence k trávení volného času:***

Žáci si uvědomují, že je dobré čas trávit smysluplným způsobem a vědí o tom, že si mohou vybírat z různých činností podle vlastních možností.<sup>13</sup>

Kniha se dále snaží svému čtenáři přiblížit to, jak vnímá školní družinu rodič, podle čeho rodiče děti přihlašují a jaké činnosti lze ve školní družině očekávat. Uvědomuji si, že jedním z hlavních důvodů je to, aby děti byly v co největší míře ušetřeny rizikovému chování, ke kterému by mohlo bez dozoru rodičů nebo vychovatelů docházet. Myslím si, že je stále více školních družin, které zvyšují svou prestiž a nabízejí dětem zajímavou činnost, při které se mnohému mohou naučit a něco se dozvědět. Činnost školních družin nabízí kvalitní službu také například v oblasti prevence rizikového chování.

Na stranách 19-21 popisuje Jiřina Pávková období, kdy došlo k poptávce po výchově a další informace týkající se historie.

Následující strany seznamují čtenáře s požadavky na pedagogiku volného času podle Bedřicha Hájka. Čtenář se zde dozvídá mnoho důležitých informací, které se týkají toho, jakým způsobem mají děti ve školní družině naplánován volný čas. Popisuje, jak má vychovatelka za úkol dětem nabídnout aktivity dle týdenního (měsíčního) plánu. Jedná se nejen o aktivity, ale také o nabídku různých her. Důležité je to, aby vychovatelka měla na paměti, že by nabídka činností měla vyhovovat požadavku dobrovolnosti. Děti by měly mít možnost se svobodně rozhodnout, kterou činnost ve svém volném čase budou vykonávat. Vychovatelka se snaží dětem vytvořit takové podmínky, kdy by připravenou činnost dělaly zcela dobrovolně. Nabídka by tedy měla být dostatečně pestrá.

Nejdůležitější vývojové charakteristiky dětí mladšího školního věku jsou definovány na stranách 26-32. Tyto strany popisují tělesný, psychický, citový a sociální vývoj dětí a dále se na zmíněných stranách Jiřina Pávková zabývá výchovnými problémy, které mohou nastat u dětí mladšího školního věku.

---

<sup>13</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 12

Z vlastní zkušenosti mohu konstatovat, že každá vychovatelka, a nejen ta začínající si bude mnohokrát pročitat strany 33-40. Tyto strany jsou věnovány rolím vychovatelky a vedoucí vychovatelky. Hájek na těchto stranách opravdu moc pěkně a přehledně popisuje, jak by měla vychovatelka vypadat, jaké by měla mít předpoklady pro tuto profesi, jaké by měla mít dovednosti, povinnosti a vzdělání. Popisuje také to, jaká je pracovní náplň vychovatelky a vedoucí vychovatelky.

## **II. Kapitola: Podmínky činnosti školní družiny**

Druhá kapitola provází čtenáře naprosto jasnými a přehlednými informacemi, které se týkají vybavení, dokumentace, režimu dne, hodnocení vychovatelek, spolupráce s rodiči a učiteli a přehled o provozu školní družiny.

Pro dobré klima ve školní družině je důležité také to, aby družina svou činnost provozovala v odpovídajících prostorách, které by vyhovovaly dětem příslušného věku. Na straně 41 je k tomuto tématu uvedena *Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělání mladistvých*.<sup>14</sup>

Dále je na stranách 42-44 popisováno to, jak by ideálně měla být dispozičně školní družina řešena a jaké by v ní mělo být rozmístění nábytku a jak by měla být vybavena, např.: hrami a hračkami.

Školní družina je povinna vést určitou dokumentaci, která podléhá skartačnímu řádu. Zejména se jedná o dokumentaci, která je popisovaná na str. 45. Na dalších stranách popisuje Bedřich Hájek Vnitřní řád školní družiny, který je rovněž důležitým a neodmyslitelným dokumentem.

Vnitřní řád školní družiny vydává ředitel školy, který jím stanoví provoz a podmínky ve školní družině. Zejména se jedná o informace, které jsou popisovány naprosto přehledně na stranách 47-49.

---

<sup>14</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 41

Každá školní družina má také zpracovaný tzv. Školní vzdělávací program (ŠVP). Bedřich Hájek mu v knize Školní družina věnuje stránky 51-56. Z praxe můžeme zjistit, že obsahově si jsou všechny školní vzdělávací programy různých družin dosti podobné. Navazují na učivo a osnovy prvního stupně základní školy. Ve školním vzdělávacím programu jsou mimo jiné uvedena také témata, která úzce navazují na již výše uvedené kompetence, které školní družina u dětí rozvíjí. Jako doplnění těchto stran od Hájka, bych z vlastní zkušenosti skutečně doporučila zakoupit a pročíst knihu s názvem: Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny.

Další strany knihy Školní družina jsou věnovány kontrole a evaluaci jak dětí, tak i vychovatelek. Na stranách 62-64 má čtenář možnost si prohlédnout, jak vypadá a co obsahuje tzv. Záznam z hospitace. Následují informace o režimu dne a motivace k činnosti. Tématem dalších stránek, a to se již dostáváme na str.70, je spolupráce vychovatelek s učiteli a rodiči. Tato spolupráce bývá mezi vychovatelkami často diskutovaným tématem. Musím konstatovat, že přečtením stran v této knize jsem dostala chuť se rodičům více přiblížit a více s nimi spolupracovat. Dokonce jsem na str. 73 v knize objevila zajímavou anketu, která mě rovněž inspirovala pro budoucí lepší komunikaci s rodiči. Stejně tak velkým přínosem jsou i další strany, které se věnují image a způsobu prezentace školní družiny. Rovněž bych tyto strany doporučila přečíst několikrát a stále se k nim vracet. Jsou zde skutečně řádky očí otevírající. Je zde mimo jiné také popisováno to, jak pozitivně či negativně může okolí školní družinu vnímat. Já jsem si do praxe z těchto stran opět hodně odnesla a změnila jsem ve své družině způsob se prezentovat rodičům a veřejnosti.

### **III. Kapitola: Činnosti ve školní družině**

Třetí kapitola nás již zavede na str. 83 a dále. Následující strany přibližují čtenáři možnosti a učení sociálních dovedností. Je důležité se zabývat komunikací a chováním mezi vrstevníky ve školní družině. Opět to vyplývá z již dříve zmíněných kompetencí.

Modelové situace, nácvik chování, komunikace a řešení problémů, to vše spadá do sociálního učení a do školní družiny to rozhodně patří. Pohyb je další částí, která je v této báječné knize. Pohyb je ve školní družině určitě vítaným společníkem, který mají děti rády.

Od strany 89 do 94 se čtenář může dočíst, jak děti do pohybových aktivit zapojit, jak je k pohybu motivovat a jaké funkce mohou pohybové hry mít. Další nedílnou součástí je výtvarná a rukodělná činnost. O tom, jak důležité jsou tyto činnosti, co rozvíjí a že to není jen si kreslit a lepit na papír se dočítáme na str. 96-102. Následující strany této kapitoly se věnují dalším činnostem školní družiny jako je hudba, tanec, příroda, literatura a výpočetní technika. Tyto podkapitoly obsahují úkoly, náměty a důležité informace pro vychovatelky.

#### **IV. Kapitola: Právní a bezpečnostní předpisy**

Tato kapitola je kapitolou této knihy sice poslední, ale jistě neméně důležitá a zajímavá.

Každá vychovatelka by měla být vzdělaná rovněž v právním vědomí, které se týká činnosti školní družiny. Je potřeba některé předpisy znát a dodržovat je, a také je potřeba vědět, kde lze informace najít a nastudovat ve chvíli, kdy je potřeba. Dělení právních předpisů nalezne čtenář knihy Školní družina na str. 125, kde i tato kapitola začíná a na dalších stranách jsou informace a takřka návody jakým způsobem se dostat k jednotlivým zákonům, předpisům a vyhláškám.

Další podkapitola se jmenuje Bezpečnost ve školní družině. Zde bych rovněž každé kolegyni a zejména každé začínající kolegyni doporučovala si tuto nesmírně důležitou podkapitolu pročíst, a to hned několikrát. Hájek zde upozorňuje a vysvětluje co to vlastně je dozor nad žáky, za kolik žáků může vychovatelka odpovídat, jaké jsou zásady bezpečnosti, jakými bezpečnostními pravidly je potřeba se řídit v tělocvičně a bezpečnost při pohybu na komunikacích.

Každá školní družina musí být vybavena lékárníčkou, která je na dobře dostupném místě. *Základní otázky bezpečnosti řeší metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních, č.j. MŠMT ČR 29/159/2001-26 (Věstník MŠMT ČR LVII 2001) a vyhláška MŠMT ČR č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů.*<sup>15</sup>

Pokud se stane úraz, měl by být vždy zaznamenaný. Záznam o úrazu se předává vedení školy a obsahuje důležité informace o vzniklé situaci. Především musí být patrné: Kde a kdy se

---

<sup>15</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 133

úraz stal, v kolik hodin, jakým způsobem k úrazu došlo, co se stalo, kdy a jak byli informováni rodiče. Záznam o úrazu je v písemné podobě spolu s osobními údaji o žákovi a podpisem vychovatelky.

Závěr této knihy, tedy strany 134-151 je věnován celkem třem dodatkům, které popisují stěžejní informace ohledně Vyhlášky o zájmovém vzdělávání, ustanovení zákona, které se vztahuje k činnosti školní družiny a na závěr některé vybrané dotazy k činnosti.

Na začátku mé profese mi velmi pomohly a zaujaly mě kapitoly věnující se tomu, jaké předpoklady by měla mít vychovatelka. Zajímavé mi přišly i informace týkající se toho, že je důležité volit správné oblečení, důležitost gest a mimiky a samozřejmě to, že stěžejní je umět dětem naslouchat a umět s nimi komunikovat. Do začátku se každé vychovatelce určitě hodí informace týkající se poměru výchovné práce a toho, že existuje přímá a nepřímá pedagogická činnost.

Vzpomínám si na první dny ve školní družině. Asi bude souhlasit každá začínající vychovatelka, že vyvstanou otázky typu: „Co já tam s nimi budu dělat?“ nebo „Jak poznám kdy zařadím kterou činnost?“. Opět mi pomohla kniha, kterou jsem již tolikrát držela v ruce. Paní Pávková totiž věnovala knize celou kapitolu, kterou jsem velmi ocenila, a to sice *Režim ve školní družině*. Já sama jsem zmíněnou kapitolu velmi dobře využila a začátek mé vychovatelské profese byl pro mě s touto knihou mnohem jednodušší.

Další velmi přínosnou kapitolou, která mě inspirovala i nyní po třech letech, je kapitola věnující se komunikaci vychovatelek s rodiči. Uvědomila jsem si totiž, že tato oblast je často vychovatelkami opomíjená a pokud vedení školy, kde pracuji dovolí, tak bych se ráda v této problematice zdokonalila a jako inspiraci bych ráda použila anketu z této úžasné knihy. Kniha se mi opravdu velice líbí a je přehledně zpracovaná. Nejméně mě na knize zaujala kapitola o historii. Plně si uvědomuji důležitost historie, ale jsem člověk žijící spíše přítomností a budoucností. Historii bych tedy doporučila si pročíst, ale vícekrát se budu vracet k jiným kapitolám

Tato kniha mi byla, je i bude velkou pomocnicí a všem kolegyním doporučuji několikrát pročíst tam a zpět a mít knihu vždy po ruce.

## 6. Profesiografický rozbor učitele nebo vychovatele

### Vychovatelka ve školní družině

Vychovatelka ve školní družině je odborně vzdělaná osoba, která se řídí pravidly pro pedagogiku volného času. Měla by být empatická, měla by mít chuť s dětmi pracovat, vychovávat je ke smysluplnému využití volného času, se zařazením odpočinkových a rekreačních činností. Vychovatelka zajišťuje jak výchovnou, tak i vzdělávací práci se žáky.

### Kvalifikační požadavky dle zákona

*Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.<sup>16</sup>*

Z běžně dostupných literárních zdrojů lze zjistit informace, které říkají, že přímá pedagogická činnost je činnost, která začíná převzetím žáka po skončení vyučování od učitelů (případně převzetím od rodičů) a končí odchodem dětí domů. Přímou pedagogickou činnost poznáme tak, že je to doba, kdy pedagog přímo pracuje s dětmi a řídí se školním vzdělávacím programem. Pobyt dětí ve školní jídelně se rovněž zahrnuje do přímé pedagogické činnosti vychovatelky, a to v případě, že vychovatelky na žáky nejen dohlíží, ale pracují se žáky na nácviku správného stolování a dodržování hygieny.

*Předepsaná odborná kvalifikace:*

- *vysokoškolské vzdělání pedagogického směru zaměřené na vychovatelství nebo sociální pedagogiku či učitelství (mimo učitelství pro MŠ),*
- *vyšší odborné vzdělání se zaměřením na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,*

---

<sup>16</sup> *Zákon o pedagogických pracovnících: Zákon o pedagogických pracovnících* [online]. Česká republika: MŠMT, 2004 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/38850/>.

- střední vzdělání s maturitní zkouškou zaměřené na přípravu vychovatelů,
- střední vzdělání (nepedagogického směru) s maturitní zkouškou a dalším vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou se zaměřením na vychovatelství.<sup>17</sup>

## **Definice profesiogramu činností pedagogického pracovníka**

Profesiogram lze chápat jako rozbor a charakteristiku práce pedagoga, stejně jako jeho odbornou kvalifikaci. Do této oblasti zcela jistě spadá také organizace a výběr činností pedagogů.

### Profesiografie učitele:

*Popis a analýza činností, které učitelé vykonávají jak ve škole, tak mimo ni, v rámci své profese. Používají se různé metody, zejména časový snímek učitelových činností (v průběhu dne, týdne aj.), dotazníky, rozhovory s řediteli škol a s učiteli aj. Výsledkem zjištění jsou profesiogramy, tj. údaje o struktuře profesních činností učitelů a o jejich časových proporcích. Z profesiogramů se vyvozují poznatky o pracovní zátěži učitelské profese.<sup>18</sup>*

## **Pedagogická činnost vychovatelky**

Pedagogická činnost vychovatelky ve školní družině je rozdělována především na činnost přímou a nepřímou. Počet hodin činnosti vychovatelky určuje ředitel školy na začátku školního roku. Přímá výchovná činnost je určena v rozmezí 28-30 hodin týdně a zbývající hodiny, až do počtu 40 hodin týdně, jsou určeny pro nepřímou činnost.

**Přímá výchovná činnost** začíná v době, kdy je dítě předáno vychovatelce zákonným zástupcem, nebo v době kdy po ukončení vyučování jsou žáci předáni vychovatelce učitelem. Součástí přímé výchovné činnosti je i přechod a pobyt ve školní jídelně. Přímá

<sup>17</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 35

<sup>18</sup> PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8., str. 180

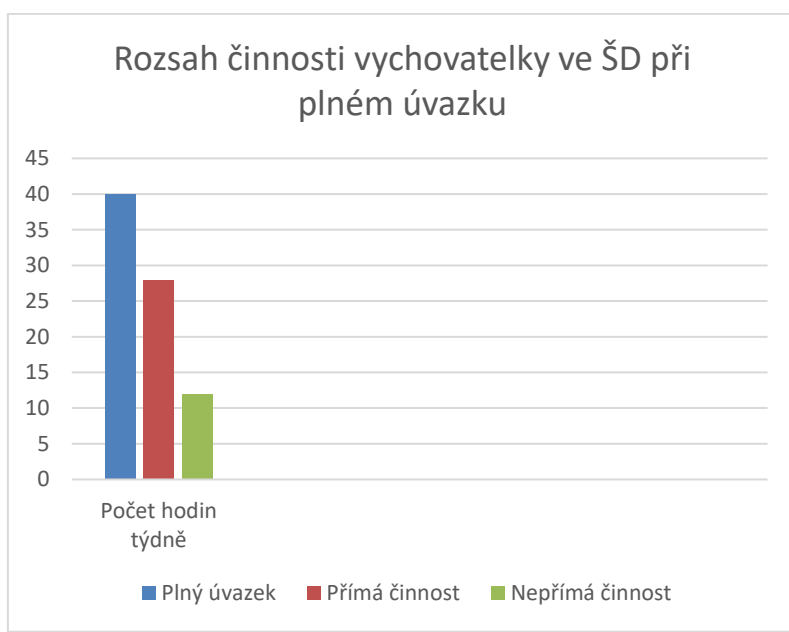


výchovná činnost je vykonávána po celou dobu pobytu dítěte ve školní družině a končí až v momentě, kdy žák odchází domů.

**Nepřímá výchovná činnost** je vychovatelkami vykonávána mimo dobu přímé výchovné činnosti a je určena na přípravné práce, na plánování a hodnocení.

Hájek popisuje nepřímou výchovnou činnost tak, že se jedná zejména o činnosti spojené s přípravami na výchovnou činnost. Vychovatelky by měly vypracovat plán a přípravu výchovné činnosti. Vychovatelky by si v tomto čase měly zajistit materiál na výchovnou činnost. Součástí nepřímé činnosti je také vedení administrativy, péče o pomůcky, náradí a knihy. Dále sem patří také styk s rodiči, účast na poradách, třídních schůzkách a dozory na akcích školy i mimo oddělení školní družiny. Místo, kde bude vykonávána nepřímá pedagogická činnost může ředitel školy určit.<sup>19</sup>

Z výše uvedených informací vyplývá níže uvedený graf, který jsem vypracovala. Graf blíže znázorňuje poměr přímé a nepřímé pedagogické činnosti vychovatelky při plném úvazku.



<sup>19</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 37

## **Předpoklady pro výkon profese vychovatelky**

Vychovatelka ve školní družině by měla mít rozsáhlý přehled, a to alespoň na úrovni středoškolského vzdělání. Jiřina Pávková ve své knize dále popisuje, jaké skutečně hluboké vědomosti má vychovatelka mít o věkových zvláštnotech dětí. Především popisuje děti mladšího školního věku z hlediska psychologie a vývojové psychologie. Vychovatelka by podle Pávkové měla znát sociální psychologii a umět veškeré své vědomosti užívat v praxi. Pedagogické metody by měla umět průběžně uplatňovat v každodenní výchovné práci. Nezbytná je také podle Pávkové znalost biologie dítěte.

Hájek ve stejné knize uvádí, že kvalitní vychovatelka by měla umět reagovat na základní situace vyžadující speciální pedagogickou připravenost. Má právní vědomí, zejména ve vztahu k bezpečnosti práce s dětmi. Zná a ovládá velmi dobře metodiku výuky žáků ze svých oddělení. Umí naslouchat a poradit svým žákům v různých situacích.

Souhlasím s Hájkem také v tom, že tato profese je ve školní družině klíčovou. Vychovatelka musí být duševně zralá, stabilní a vyrovnaná osobnost. Měla by mít předpoklady pro výkon této práce a musí také mít odpovídající vzdělání, které si neustále rozšiřuje. Podmínkou je také kladný vztah k dětem. Vychovatelka by měla dětem rozumět a respektovat je. Potřebná je jistá fyzická zdatnost, aby s dětmi zvládala procházky, výšlapy na výletech a různé akce pořádané školní družinou.

Vychovatelka by dále měla být empatická a měla by umět pracovat s celou skupinou dětí. Je třeba rozumět kolektivu a umět jej stmelovat. Kázeň ve třídě řeší buď sama za využití vlastních zkušeností a znalostí, nebo případně s třídním učitelem, výchovným poradcem nebo ředitelem školy.

Vychovatelka zná a používá různé volnočasové aktivity pro děti, včetně vzbuzení zájmu se účastnit programu. Měla by děti rozvíjet a být dobrým příkladem. Vychovatelka jedná podle norem mravnosti a má společenské vystupování. Oblečení je třeba volit dle aktivity, ale zároveň je dobré myslet na to, že je vizitkou její osobnosti stejně tak jako líčení, které by mělo spíše podtrhovat přirozenost.

Vychovatelka s dětmi komunikuje klidným hlasem a její hlas není monotónní. Parazitních slov je potřeba se v komunikaci s dětmi rovněž co nejvíce vyhýbat. Naproti tomu je žádoucí

volit z bohaté slovní zásoby, ale zase pozor na slova, kterým by děti nemusely vždy rozumět. Komunikace s dětmi není jednostranná záležitost. Vychovatelka dětem naslouchá a pustí je ke slovu. Děti by měly mít prostor vyjádřit svůj názor. Důležitý je i kontakt očima. S dítětem je dobré navazovat kontakt, ale ideálně v podobné výšce, jakou dítě má. Vychovatelka si každodenním stykem a komunikací s dětmi vytváří vztah a je jen na ní, jaký ten vztah bude. Významně se podílí na vztazích ve třídě a spoluvytváří klima třídy.<sup>20</sup>

### **Rozhovor s vychovatelkou**

Do svého portfolia ráda zařazuji rozhovor s paní vychovatelkou a mou kolegyní, jelikož mě zaujal její pěkný přístup k dětem a její praxe, která trvá přes 25 let. (Rozhovor je zestručněný do konkrétních odpovědí.)

#### **Jak začala Tvá profese vychovatelky?**

*Začala jsem v roce 1994. Ve škole hledali narychlo zástup za učitelku výtvarné výchovy. Oslovila mě tehdejší paní zástupkyně, která si pamatovala, že mám zálibu v kreslení a práci s dětmi. Další rok odcházela vychovatelka do starobního důchodu, no a od té doby jsem tam.*

#### **To už je spoustu let vid'?**

*Je to už neskutečných 26 let!*

#### **Přála sis už jako malá být paní učitelkou/vychovatelkou?**

*Jako malá jsem si přála být malířkou nebo ošetřovatelkou v ZOO. Ale práce s dětmi mě bavila už od mládí. Od 17 let jsem jezdila každý rok jako vedoucí na letní tábory. Několik let jsem také byla pionýrská vedoucí v naší škole.*

#### **Jaké vzdělání sis musela doplnit pro výkon profese?**

*Když jsem nastoupila ve škole, dělala jsem si dálkově nástavbu na SPGŠ v Berouně, obor vychovatelství.*

---

<sup>20</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

**Co by podle Tebe měla ovládat správná vychovatelka, alespoň 3 nejdůležitější vlastnosti?**

*V první řadě by vychovatelka měla mít ráda děti, bez toho by tuto profesi dělat nemohla. Další je pak trpělivost, kreativita, umění improvizace a empatie. Ve velké míře musí vychovatelka k této profesi mít kromě empatie také velkou toleranci a pochopení.*

**Napadá Tě, k jaké změně by obecně ve školní družině mělo dojít?**

*Nevím. Družina podle mě nikdy nemůže dosáhnout na rovnocennou úroveň se školou, a to mě často mrzí, i když to vlastně i svým způsobem chápu.*

**Jak to myslíš, nebo spíše co považuješ za příkoří této oblasti?**

*Mrzí mě, že družina trpí nízkým společenským kreditem (nebo jak to popsat). Malá důležitost a ocenění práce ze strany vedení školy, ale také rodičů. Družina a práce vychovatelů se mi zdá obecně nedocenená. Rodiče často berou družinu jako placenou hlídací službu, a to vychovatelky moc nepovzbuzuje. Mám pocit, že někteří rodiče vlastně ani netuší, co jejich děti celé odpoledne dělají. Je to smutné, ale první, na co se ptají svých dětí je, co dělaly ve škole a jaký byl oběd. Jsem z toho smutná.*

**Vychovatelkou jsi řadu let. Co bys vypíchla na této profesi, co Tě baví nejvíc?**

*Různorodost, každý den je jiný. Kreativita, možnost uplatnit své vlastní nápady. Jaký si to uděláš, takový to máš ☺. Kontakt s lidmi, dětmi především.*

**Co jsi se naučila během své praxe, dala Ti tato profese do života něco důležitého?**

*Těžká otázka... Asi, že každý člověk i človíček je jiný, má jiné názory a potřeby. Naučit se je chápat a respektovat.*

**Téma: děti dříve a dnešní děti. V čem vidíš největší rozdíl – jestli nějaký je?**

*Vzhledem k mnoha letům praxe, vidím rozdíl veliký. Dalo by to na dlouhý rozbor. Na jednu stranu děti vždy zůstanou dětmi, základní podstata se nemění. Když ale porovnáám svoji práci před 20ti lety a teď, tak největší rozdíl vidím v zahlcenosti dětí konzumním způsobem života. Technikou, médií, možností všechno si koupit a dalšími věcmi.*

*Moje vzpomínky jsou možná trochu nostalgicky zkruslené, ale mám pocit, že dříve byly děti vděčné za každé rozptýlení, stále natěšené na to, co budeme společně dělat, radovaly se z každého výrobku, výletu, nové hry. Dnes toto nadšení už tolik nevidím. Je těžké děti zaujmout něčím, co by překonalo nějakou počítačovou hru nebo drahou hračku.*

**Jsou dnes děti skutečně drzé a neukázněné, jak občas můžeme slyšet hodnocení „dnešních“ dětí? Jak tedy podle Tebe na kázeň?**

*Dnešní děti jsou jiné, ale ona je jiná i celá společnost. Dospělí lidé se také dříve chovali jinak než dnes. Dříve měl i učitel ve společnosti jiné postavení. Kázeň řešíme každý den a rok v každé třídě. Tomu tak bude vždy. Pravidlo je takové, že neukázněné dítě je často to, které se nudí a neví co se sebou, nebo na sebe upozorňuje, a to úplně nevhodným způsobem. Jak jsem říkala, je těžší v této době děti nadchnout a zaujmout, než tomu bylo dříve, ale zase je to výzva.*

**V médiích se občas objeví téma o syndromu vyhoření. Jak mu předcházíš?**

*Po tolika letech jistě vyhoření určitě pocituji, ale není to syndrom vyhoření v tom medicínském smyslu. Nevím, jak by se mu dalo předejít, jediné změnit profesi.*

**Kdybys mohla vrátit čas nebo se zasnít, v jaké profesi se vidíš?**

*Jako ilustrátorka dětských knih ☺. Ne, vážně, asi opět při nějaké práci s dětmi. I za tu cenu, že je člověk pořád "jednou nohou v kriminále", že některé situace vyžadují velké nervové vypětí, že s některými rodiči je těžké vyjít, ale možnost vstoupit do dětského světa a trochu ho oživit a vylepšit, to stále vynahradí.*

Při rozhovoru se svou kolegyní jsem si uvědomila, jak málo o sobě vlastně víme. Jsem ráda, že si na mě udělala čas, a že jsme si popovídaly. Znovu mě utvrdila v tom, jak smysluplné je toto povolání. Občas v této profesi člověk řeší nepříjemnou situaci s nadřízenými nebo s rodiči, ale děti opravdu člověka opět „nabijí“ spoustou pozitivní energie.

Pravda je i to, že profese vychovatelky s sebou nese poměrně velkou možnost organizovat si činnost podle aktuální situace a kreativně se téměř meze nekladou. Dětský svět je plný fantazie a jakési „nezkaženosti“. Vlastně jsem si znovu uvědomila proč tuto práci vykonávám a jsem za ní ráda. S kolegyní jsme se shodly i ohledně kázně ve školní družině.

Je pravdou, že děti je potřeba správně motivovat k činnosti. Vychovatelka by, dle mého názoru, měla být na každý den trávený se svou třídou připravena.

Rozhovor mě zcela nenásilně přiměl se zamyslet nad tím, jak to vlastně všechno vnímám já. Myslím si o sobě, že opravdu nepostrádám lásku k dětem a empatii. Je určitě za mou ne moc dlouhou praxí i spoustu věcí, které mě naučily právě tyto děti ve školní družině. Podle mě je v pořádku, a já to tedy tak dělám, že se na každý den chystám. Volím činnosti dle ŠVP a přizpůsobuji se například počasí. Pokud je hezké počasí snažím se s dětmi trávit co nejvíce času venku. Poznáváme například přírodu, naši vesnici a vymýšlíme pohybové aktivity. Pokud se počasí nevydaří, tak přichází na řadu tvoření, stolní hry a musím s radostí přiznat, že děti moc rády soutěží, např. v didaktických hrách. Myslím také na to, aby si děti měly možnost najít vlastní způsob trávení volného času, ale pravdou je, že to je část, kde je následně řešena nekázeň. Přijde mi, že nekázeň v tu chvíli řeším s dětmi, které vlastně neví, jak se sami zabavit. To je jedna z těch chvil, kdy děti učí i mě. Naučila jsem se tedy mít „v rukávu“ na takovou chvíli nabídku činností. Většinou zabere například osmisměrka, nebo hledání deseti rozdílů na obrázcích.

### **Organizační činnosti**

Organizace školní družiny, a tedy čas dětí zde strávený, by měl být sestaven s přihlédnutím k věku a biorytmu dětí. Vychovatelka by měla při plánování činností přihlédnout k tomu, že žák má v době příchodu do školní družiny za sebou celé dopoledne strávené ve školní lavici. Jak uvádí Hájek, žák by se tedy měl mít možnost věnovat vlastní regeneraci, tzn. žák by měl mít prostor pro hygienu, jídlo a odpočinek. Je obvyklé, že v době po obědě klesá u dětí výkonnost a vychovatelka by na tuto dobu měla zařadit spíše činnost odpočinkového charakteru. Mohou být zařazeny individuální či skupinové činnosti jakými je například četba či kreslení. Po odpočinku je již vhodné zařadit činnosti spojené s pohybem, a to ideálně ve venkovním prostoru, například na školním hřišti. Pokud s dětmi vychovatelka vykonává přípravu na vyučování nebo vypracování domácích úkolů, tak je k tomu vhodná doba mezi 15:00 – 17:00 hod. Vhodná je dohoda s rodiči, zda si tuto aktivitu přejí či nikoli. V první řadě je požadavkem rodičů na školní družinu naplnění volného času a výchovy ve volném čase. Dále pak tvorba návyků a získání dostateku informací o různých zájmových

volnočasových činnostech. Školní družina slouží výchově, vzdělání a rekreaci žáků. Svou funkci naplňuje činnostmi odpočinkovými (klidové činnosti, rekreační i zájmové aktivity).

### **Odpočinková činnost:**

Vhodná doba k zařazení odpočinkové činnosti je po obědě. Je vhodné zvolit klidový režim na lehátku, například s poslechem předčítání knihy. Vychovatelka však může zvolit klidnou činnost také u stolečků se zařazením stolních her. I tato aktivita plní funkci odpočinku po obědě. Zařadit odpočinkové zájmové činnosti je pro denní režim velmi přínosné a zároveň plní funkci psychohygieny. Úkolem je odstranění únavy, která vzniká dopoledním vyučováním.

*Důležitý je **aktivní odpočinek** (rekreační činnosti), sloužící k regeneraci sil. Obsahuje náročnější pohybové, sportovní, turistické nebo manuální prvky. Podle podmínek jsou převážně realizovány venku.*

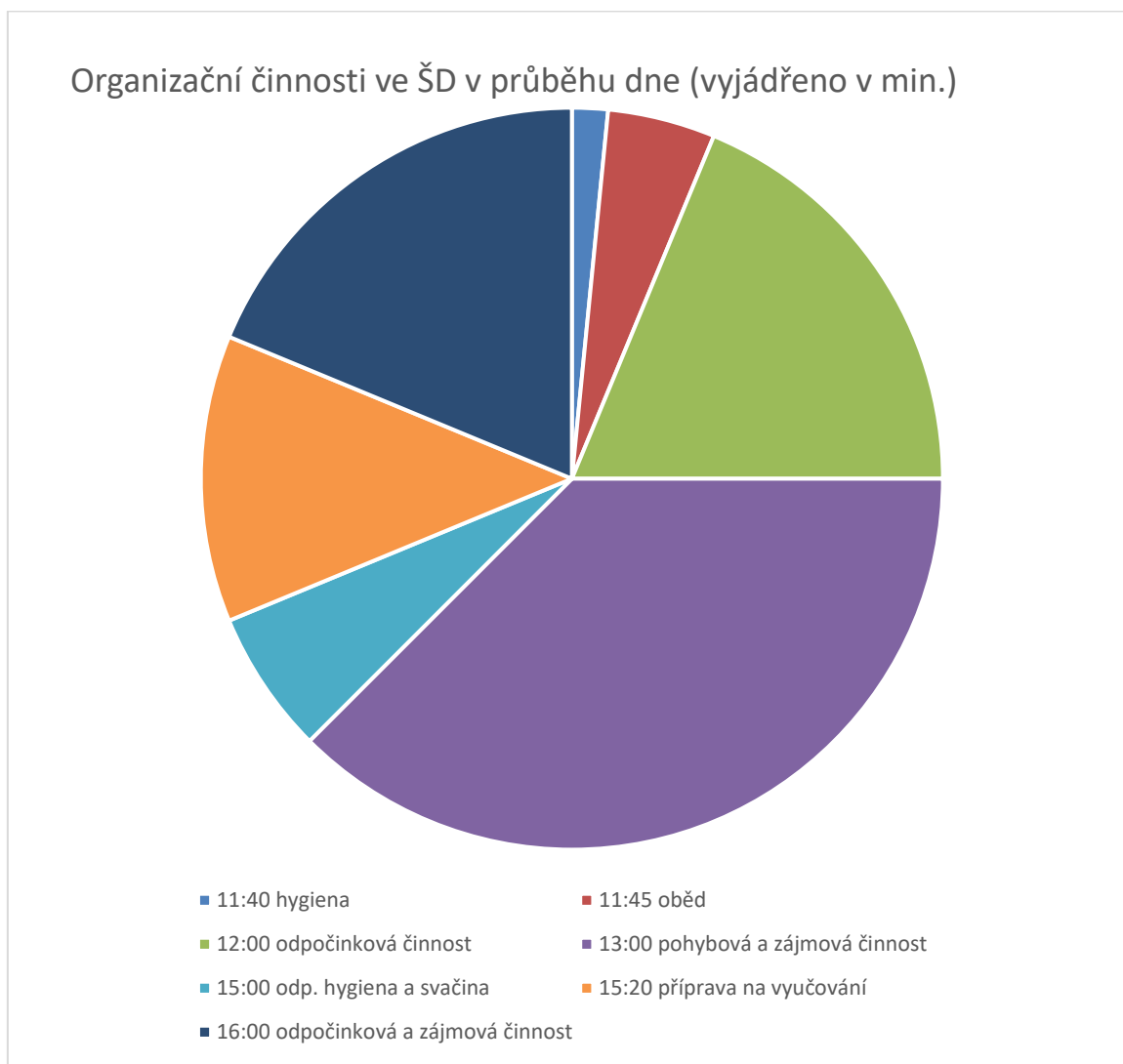
*K odpočinku mohou sloužit i různé **zájmové činnosti** rozvíjející osobnost dítěte. Umožňují dětem seberealizaci, ale i další poznávání a rozvoj dovedností. Jedná se o činnost skupinovou nebo individuální. Je vhodné v dětech vzbudit zájem o odpočinkovou a zájmovou činnost a tím zamezit pocit nudy a vzniku nekázně. Vychovatelka by v ideálním případě měla být schopna a ochotna žákům nabídnout činnost, která by děti inspirovala a vyvolala v nich potřebu aktivity ve volném čase, kdy by se žáci dobrovolně chtěli účastnit aktivit spojených s kreativitou či sportem.<sup>21</sup>*

Zamyslela jsem se nad organizací času ve svém oddělení a níže jsem vytvořila graf, který znázorňuje, jakým způsobem tráví čas děti naší školní družiny. Jsem potěšena, že velká část grafu je znázorněna fialovou barvou, což je doba, kdy jsou děti venku, či máme tvořivou činnost, skupinovou činnost, případně je to také doba pro projektovou činnost nebo různé akce konané ve školní družině. Další dvě výraznější pole pak patří činnosti, kdy probíhá příprava na vyučování, či doba, kdy se s dětmi věnujeme didaktickým hrám.

---

<sup>21</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 15 a 16

Z grafu je také patrné to, že do doby času ve školní družině patří oběd ve školní jídelně, a že není zanedbána hygiena a odpočinek po obědě.



### **Administrativa ve školní družině**

*Školní družina jako školské zařízení má podle školského zákona (§28) povinnost vést pedagogickou dokumentaci o své činnosti, a to zejména:*

- *rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku (zpravidla je školní družina zahrnuta do zápisu o školském subjektu, při němž pracuje),*



- *evidenci žáků – školní matriku, která obsahuje jméno, příjmení, rodné číslo, státní občanství a místo trvalého pobytu, datum zahájení a ukončení zájmového vzdělávání, údaje o zdravotní způsobilosti, popř. o zdravotním postižení, jméno a příjmení zákonného zástupce, místo trvalého pobytu a adresu pro doručování písemností, telefonické spojení,*
- *doklady o přijetí žáků,*
- *Školní vzdělávací program školní družiny,*
- *doklady o průběhu vzdělávání,*
- *Vnitřní řád školní družiny a rozvrh provozu (lze sloučit do jednoho dokumentu),*
- *Kniha úrazů (je možné vést v rámci školy).<sup>22</sup>*

Ředitel školy stanoví způsob evidence žáků. Aby mohl být žák přihlášen do školní družiny musí jeho zákonný zástupce vyplnit a podepsat přihlášku. Tato přihláška obsahuje již výše zmíněné informace, jakými jsou: jméno a příjmení žáka, datum narození, adresa trvalého bydliště, zdravotní stav, kontaktní telefonní čísla na rodiče a dále důležitou informaci jakou je způsob odchodu žáka ze školní družiny (čas a informaci o tom, zda žák družinu opouští sám, nebo, kdo ho vyzvedává). V přihlášce bývá nově uvedená informace o ochraně osobních údajů (GDPR) a zákonný zástupce přihlášku podepíše.

Vedení pedagogické dokumentace není nijak určeno legislativou, což znamená, že škola si vytváří vlastní podobu přihlášky do školní družiny, a to za použití výše uvedených informací. Dalším dokumentem je stvrzení o seznámení rodičů s Řádem školní družiny. Školní družiny mají často také tuto záležitost vyřešenou tak, že již v přihlášce mají uvedenou informaci, že rodič byl seznámen s Řádem školní družiny a mají zde odkaz na webové stránky, kde je Řád školní družiny k dispozici. Rodič tedy podpisem přihlášky současně stvrzuje i seznámení se s tímto řádem.

---

<sup>22</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2., str. 45

## **Podmínky pro výkon profese**

Vychovatelky pro svou práci potřebují prostředí, které by vyhovovalo jim, ale hlavně dětem a mohlo se přizpůsobit programu školní družiny. Ve školní družině by se děti měly cítit pohodlně, příjemně, uvolněně a bezpečně. Školní družina by měla být útulná. Souhlasím s Hájkem, že vyhovující pro školní družinu je takové prostředí, které je možné oddělit na část, která je zařízená jako herna. Dále část, kde děti mohou odpočívat a část, kde lze tvořit. V místě, kde je herna je vhodné umístit na podlahu koberec. Výhodou je, pokud lze část herny využít k relaxaci za použití relaxačních polštářů. Děti by měly mít, pokud možno, co nejvíce volného prostoru. Pro zájmovou a výtvarnou činnost ve školní družině slouží oddělené místo, které je vybavené stolky a židlemi dle věkové kategorie dětí. Hájek také upozorňuje na to, že stolky by měly být v místě s velmi dobrým osvětlením, a to nejlépe denním světlem. V prostoru pro výtvarnou činnost by měla být podlaha, která je lehce udržovatelná. V takovém prostoru může dojít k polití, zbarvení a jinému znečištění podlahy a je nutné, aby její opětovné očištění bylo co možná nejjednodušší. Vhodné je využít například linoleum. Prostory ve školní družině musí být hlavně co nejvíce bezpečné. Prostředí, ve kterém děti tráví čas v prostorách školní družiny je zřízeno dle Vyhlášky ministerstva zdravotnictví.

*Vyhláška ze dne 4. října 2005 o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých udává v § 7, že prostory pro pobyt žáků se upravují a zařizují tak, aby umožňovaly činnost, pro kterou jsou zřízeny. Nejmenší plocha volného prostoru místnosti se stanoví rozměrem 2 m<sup>2</sup> na 1 žáka. Pokud prostory pro pobyt mimo vyučování nejsou součástí školy nebo školského zařízení pro výchovu a vzdělávání, musí být k dispozici vyčleněný prostor pro odkládání oděvů a obuvi, dále záchod s předsíňkou a umyvadlem oddělený pro dívky, chlapce a pedagogické pracovníky.<sup>23</sup>*

Venkovní prostory, které využívá školní družina jsou nejčastěji součástí areálu školy. Ve venkovních prostorách by měly mít děti k dispozici prolézačky, houpačky, klouzačky,

---

<sup>23</sup> Sbírka zákonů, Předpis č. 410/2005 Sb., VYHLÁŠKA ze dne 4. října 2005 o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. In: *Nakladatelství Sagit, a. s.: Sbírka zákonů* [online]. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2005 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.sagit.cz/info/sb05410>

pískoviště a dále je velkou výhodou, pokud je na pozemku školy možnost využít dopravní hřiště, hřiště na míčové a skupinové hry. Opět je potřeba dbát na to, aby prostředí, ve kterém se děti pohybují bylo bezpečné a přiměřené věku dětí.

### **Vybavení Školní družiny**

Ve venkovních prostorách je možnost využít náčiní na různé sportovní aktivity. Školní družina může být vybavena například míči na fotbal, volejbal a basketbal. Dále může mít k dispozici různé kužely, švihadla a podložky. Výhodou je dětské hřiště, kde je možno využít různá odrážedla, koloběžky a s tím spojené vybavení pro dopravní výchovu.

Ve vnitřních prostorách školní družiny by neměly chybět různé stavebnice, stolní hry, papír a potřeby na malování a výtvarnou činnost, modelína, dětské knihy a časopisy, hračky, vhodné je doplnění školní družiny o hudební nástroje. Často diskutovanou věcí rodičů je televizor nebo počítač ve školní družině. Sledování různých televizních programů lze považovat za nevhodné a rodiče se shodují na tom, že si nepřejí, aby jejich děti na televizní programy v rámci školní družiny koukaly. Mnohem vhodnější je využití elektroniky ke vzdělávání.

### **Komunikace, evaluace a spolupráce s rodiči**

Rodiče hodnotí činnost školní družiny nejen podle svého vlastního dojmu, ale zejména podle informací získaných ze spokojenosti nebo naopak z nespokojenosti svých dětí, které školní družinu navštěvují. Je vhodné, aby vychovatelky školní družiny dostávaly od rodičů zpětnou vazbu, a aby zde v ideálním případě nastala co nejlepší spolupráce. Vychovatelka by se neměla obávat s rodiči komunikovat. Společným cílem rodiče a vychovatelky je spokojené dítě, na čemž se stejně jako na výchově obě strany podílejí. Správné vedení komunikace by mělo být na straně vychovatelky, která by měla být k této komunikaci odborně způsobilá a měla by vědět, jak s rodiči vést rozhovor. V praxi to znamená, že není vhodné upozorňovat jednostranně na negativa. Jistě se na každém žákovi najde i mnoho pozitivních vlastností. Pokud vychovatelka zmiňuje negativa, měla by hovořit o konkrétní situaci, kterou ona sama viděla, nebo které se přímo zúčastnila.

Vychovatelky by měly v rodičích vzbuzovat zájem o přihlášení dětí do školní družiny. Hájek věnuje ve své knize velice zajímavou kapitolu právě plánování aktivit ve školní družině a vzbuzení zájmu o ně. Tento zájem mohou vychovatelky vzbudit například atraktivní nabídkou činností školní družiny. Různé činnosti jsou závislé na ročním období a jsou spjaté s různými zvyky a s tradicemi.

Vychovatelky činnosti rozdělují na činnosti odpočinkové, zájmové a rekreační. Dále také zařazují přípravu na vyučování. Výše zmíněné činnosti jsou uvedeny v dokumentu, který se nazývá Školní vzdělávací program (ŠVP). ŠVP je rodičům volně přístupným dokumentem. Obsahuje mnoho důležitých informací spojených s organizací školní družiny a také s tematickými okruhy, které mohou být v průběhu roku rozšiřovány a doplňovány dle aktuálních potřeb školní družiny z čehož vyplývá, že tento dokument není pevně stanoven. Školní vzdělávací program školní družiny vypracují pedagogičtí pracovníci dle potřeb žáků prvního stupně na základní škole, pro které je družina prioritně určena. Tematické okruhy jsou bohatě obsaženy a vychovatelka každého oddělení má tedy možnost vybrat a přizpůsobit činnosti dle aktuálního věku a požadavků své skupiny. Tematické okruhy jsou tedy ideálně velmi rozmanité a stále se vyvíjejí, což by mělo zamezit stereotypní činnosti. Dětem se zamlouvá zejména taková škála činností, do které se mohou i aktivně zapojovat. To je důvodem, proč vychovatelky zařazují v průběhu roku různá vystoupení, besídky, soutěže, akce typu sběr kaštanů, pečiva, papíru atd. Dále se jedná o akce, kde se vystavují práce žáků, konají se dětské dny, olympiády, akce spojené se zápisem žáků do prvních tříd, kde žáci školní družiny vyrábějí dárečky a provázejí budoucí prvňáčky po škole. Školní družina by se měla se svou činností prezentovat veřejnosti a rodičům. Je velmi vhodné, pokud vychovatelky rodiče pozvou mezi sebe do školní družiny. Vhodná doba je například při pořádaných akcích jako jsou různé besídky, karnevaly, dětský den nebo soutěžní olympiáda.

Vychovatelky jsou za svou práci hodnoceny veřejností, rodiči, kolegy i vedením školy. Nejprve je nutné si povšimnout schopnosti empatie a celkovému vztahu k dětem. Dále také toho, jak vychovatelka děti rozvíjí, jak s dětmi pracuje, jak je motivuje a povzbuzuje. Zda je schopná a ochotná řešit problémy a být dětem nablízku, když jí potřebují. Vychovatelka by také měla být schopna změnit činnost ve třídě dle momentální atmosféry. To vše je v obsahu

evaluace vůči školní družině. V neposlední řadě musí vychovatelka dbát i na svůj vzhled a své vystupování.<sup>24</sup>

Svým rozbořem vychovatele jsem se utvrdila v tom, jak důležitou roli ve škole a v životě dítěte vychovatelé vlastně hrají. Překvapilo mě, kolik dovedností by měla vychovatelka ovládat a kolik administrativy tato profese obnáší. Obohacením pro mě byly informace týkající se citované vyhlášky o potřebách prostoru, který by školní družina měla mít a znovu jsem si připomněla, jak moc je důležitá spolupráce s rodiči. Zamyslela jsem se nad tím, jak probíhá komunikace s rodiči v naší družině, a zda by byla možnost činnost naší družiny více a lépe prezentovat. Přínosný byl pro mě rovněž rozhovor s mou kolegyní a její pohled na činnost školní družiny vzhledem k její dlouhé praxi.

---

<sup>24</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2

## **7. Případová studie školy či školského zařízení**

### **Školní družina při Základní a Mateřské škole Třebotov**

#### **Základní údaje o škole:**

Základní škola a Mateřská škola Třebotov, příspěvková organizace

Hlavní 190

252 26 Třebotov

Zřizovatelem Základní a Mateřské školy Třebotov je Obecní úřad Třebotov.

#### **Úvod:**

Případová studie je další součástí mého profesního portfolia. Pro svou případovou studii jsem zvolila školní družinu, ve které pracuji od roku 2017. Ráda bych se zaměřila na její obecnou charakteristiku, umístění, výchovně-vzdělávací činnost a na komunikaci s rodiči.

Ve své práci čerpám informace i některé přímé a nepřímé citace ze Školního vzdělávacího programu pro zájmové vzdělávání ve školní družině, na kterém jsem spolupracovala, a který je umístěný na webových stránkách základní školy.

#### **Charakteristika školní družiny, umístění a materiální podmínky:**

Školní družina, ve které pracuji je součástí základní a mateřské školy. Máme k dispozici tři oddělení s celkovou kapacitou 75 dětí.

Do školní družiny jsou přijímáni přednostně žáci prvního až třetího ročníku, a dále pak žáci vyšších ročníků prvního stupně, kteří využívají školní družinu celotýdenně v plném režimu, a to až do naplnění její kapacity.

O přijetí či vyloučení žáků rozhoduje ředitelka školy dle stanovených kritérií, která jsou dostupná na webových stránkách školy nebo v tištěné podobě v ředitelně či u vedoucí vychovatelky.

Školní družina má k dispozici pro svou činnost vlastní prostory. Nachází se v přízemí nové budovy školy, vedle školní jídelny. Tato nová budova byla přistavěna ke stávající škole a prošla kolaudací v roce 2019. Do zmíněné doby družina využívala pro svou činnost učebny, což nebyly úplně ideální prostory pro výchovně-vzdělávací činnost.

Školní družina má nyní tři nová, moderně vybavená oddělení s možností propojení. Prostory svým uspořádáním odpovídají potřebám dětí mladšího věku. Jednotlivá oddělení jsou vybavena různými stolními hrami, které jsou přizpůsobeny věku dětí, rovněž tak stavebnicemi. Nechybí také prostor pro relaxaci. Děti mají možnost v každém oddělení využít pro odpočinek pohovku, nebo několik relaxačních polštářů.

Školní družina má k dispozici také jednu interaktivní tabuli a počítač s tiskárnou. Počítač je zatím k dispozici pouze v jednom z oddělení, ale v brzké době by měla být počítačově vybavena i zbylá dvě oddělení.

K dalšímu vybavení patří nejrůznější pomůcky a nástroje pro výtvarnou a rukodělnou zájmovou činnost (např. vodové barvy, tempery, štětce, nůžky, lepidla, voskovky, barevné papíry, krepové papíry, čtvrtky atp.). Vybavení školní družiny je v průběhu roku aktualizováno, kontrolováno a doplňováno tak, aby odpovídalo potřebám dětí. Prostředí školní družiny je bezpečné a splňuje hygienická a estetická kritéria. Školní družina má dále také možnost využít k pohybovým hrám a kulturním akcím tělocvičnu, která je součástí budovy.

Základní škola a tím pádem i školní družina, je v srdci klidné obce Třebotov. Spádově do Třebotova dojíždějí i žáci přilehlých vesnic, kteří se dopravují buďto hromadnou dopravou nebo automobily, spolu se svými rodiči.

Součástí areálu základní školy je i zahrada, jedno školní a jedno veřejné hřiště. Žáci mají na obou hřištích možnost využít herní prvky. Školní družina využívá hřiště na míčové hry, pískoviště, kolotoče, prolézačky, klouzačky a dřevěný hrad.

Areál školy je z důvodu bezpečnosti žáků oplocen. V blízkosti základní školy se nachází les a lesopark, který s dětmi pravidelně navštěvujeme. Na okraji lesoparku je možnost využít menší dětské hřiště s několika herními prvky. V dostupné vzdálenosti od školy máme i fotbalové hřiště, které též pro různé aktivity využíváme.

### **Personální obsazení a činnost vychovatelek:**

Pedagogická činnost je zajištěna dvěma plně kvalifikovanými vychovatelkami. Třetí vychovatelka si svou kvalifikaci doplňuje studiem vysoké školy.

Všechny vychovatelky rozšiřují svoji kvalifikaci samostudiem odborných časopisů a literatury. Dále také využívají nabídky akreditovaných kurzů a školení v rámci DVPP. Zejména se jedná o tyto oblasti:

- Výtvarná a kreativní činnost,
- tělovýchovná činnost,
- komunikativní činnost,
- poznávání přírody,
- práce s tříděným odpadem,
- čtenářská gramotnost,
- psychologie.

Vychovatelky svou činností rozvíjejí různé kompetence dětí. Do této oblasti podle Bendla patří například působení na sociální, psychickou i fyzickou stránku dětských osobností. Vychovatelky dbají na to, aby se děti rozvíjely všestranně a na různých aktivitách spolupracují. Podporují sociální funkce, což spočívá ve schopnostech navazovat vztahy, řešit vzniklé nepříjemné situace, komunikovat nebo si umět vyhledat kamarády a začlenit se do kolektivu. Vychovatelky dbají na dodržování hygienických návyků, bezpečnost, dodržování pravidel chování a zařazují dostatek pohybových aktivit.<sup>25</sup>

---

<sup>25</sup> BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.



V rámci časového plánu vychovatelky dětem nabízejí co nejširší a nejpestřejší nabídku volnočasových aktivit přiměřených věku dětí. Vychovatelky znají a dodržují bezpečnostní předpisy pro práci s dětmi. Základní činností školní družiny je hra založená na zážitku dětí, která obohacuje jejich sebepoznání, rozšiřuje jejich vědomosti, dovednosti a působí kladně na jejich emoce. Hájek ve své knize zdůrazňuje to, že práce s dětmi by měla vzniknout na základě jejich dobrovolnosti. Vychovatelky se snaží nabízet aktivity atraktivní a také takové, které jdou s moderní dobou. Taková taktika počítá s tím, že vychovatelky mají dovednost ve znalosti a respektu k individuálním potřebám dětí. Vychovatelky mají na mysli, že není až tak důležitá priorita a hodnocení výsledku, ale že důležitější je vznik činnosti, která zaujme. Úspěch dětí při činnosti zvyšuje jejich sebevědomí a na to kvalitní vychovatelka dbá.<sup>26</sup>

### **Pedagogické ovlivňování volného času:**

Jako doplnění bych ještě ráda uvedla, že podle Bendla by pedagogické ovlivňování volného času mělo naplňovat výchovné cíle, navozovat a motivovat k nejrůznějším činnostem. Pedagogické ovlivňování volného času by se dále mělo vyvarovat stereotypních aktivit, nabízet nové a atraktivnější činnosti a podněcovat zvědavost žáků zajímavými pomůckami. Bendl uvádí jako základní požadavek dobrovolnosti, jehož základem je vybírat činnosti přiměřené věku a momentálnímu stavu dětí. Účast na volnočasových aktivitách by měla být dobrovolná a děti by jí měly vykonávat na základě vzbuzeného zájmu a motivace. Vzbuzení zájmu a motivace je dovednost, kterou by měla vychovatelka ovládat.<sup>27</sup>

### **Rámcový časový plán zájmového vzdělávání:**

Časový plán naší školní družiny obsahuje deset měsíčních tematických okruhů, což odpovídá době trvání školního roku, tj. 10ti měsíců.

---

<sup>26</sup> HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

<sup>27</sup> BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

Školní vzdělávací program naší školní družiny uvádí také to, že činnost školní družiny je, po projednání se zřizovatelem, přerušena na období letních prázdnin. Do týdenní skladby zaměstnání, která je uvedena v třídní knize, zařazují vychovatelky různorodé činnosti, které jsou zaměřené na dané téma. Každý měsíc se vychovatelky zabývají jedním tematickým celkem. Některá témata jsou zpracována ve spolupráci s třídními učitelkami 1.stupně a doplňují výuku. Organizační struktura jednotlivých oddělení je proměnlivá, a to vzhledem k různým kroužkům, které vedou externí lektori. Není tedy možné přesně stanovit délku a časový plán jednotně či paušálně pro všechna oddělení. Vychovatelky si z nabízených tematických okruhů vybírají adekvátní činnosti pro svoje oddělení, čímž každá vychovatelka může postupovat jinak.

*Program je operativní, poskytuje možnost kreativně reagovat na změny podmínek a aktuální složení žáků, propojovat či obměňovat náplň tematických celků. Jeho podoba není konečná a je průběžně doplňována o další náměty a nápady.*

## ***TEMATICKÉ OKRUHY***

*POZNÁVÁME SE NAVZÁJEM PRAVIDLA SOUŽITÍ A DOPRAVNÍ VÝCHOVA I.*

*PŘICHÁZÍ PODZIM*

*LIDÉ KOLEM NÁS*

*ČAS ADVENTNÍ A KOUZELNÝ ČAS VÁNOC*

*ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ*

*POJĎME DO POHÁDKY*

*JARO, VÍTEJ!*

*LIDÉ A ČAS, DOPRAVNÍ VÝCHOVA II.*

*MÍSTO, KDE ŽIJEME*

*HURÁ NA PRÁZDNINY<sup>28</sup>*

---

<sup>28</sup> ŠVP pro zájmové vzdělávání ve školní družině [online]. Třebotov, 2020 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: <https://www.zstrebotov.cz/skolni-druzina/dokumenty-skolni-druziny>

*Výše uvedené tematické okruhy slouží mimo jiné k rozvoji klíčových kompetencí žáků, jakými jsou například:*

- *kompetence k učení,*
- *kompetence k řešení problémů,*
- *komunikativní kompetence,*
- *sociální a interpersonální kompetence,*
- *občanské kompetence,*
- *kompetence k trávení volného času.<sup>29</sup>*

### **Podmínky pro chod zájmového vzdělávání žáků:**

Vedoucí vychovatelka zajišťuje a organizuje jak přihlášení, tak i odhlášení žáků do školní družiny. Podmínkou pro zařazení žáka je řádně vyplněná a podepsaná přihláška k zájmovému vzdělávání.

První školní den jsou žákům rozdány formuláře přihlášek, a to na základě předběžných přihlášek, které rodiče obdrží a vyplní již v květnu nebo začátkem června předešlého školního roku. Délka přihlášení do zájmového vzdělávání je platná na dobu jednoho školního roku. Rozhodnutí o přijetí je zákonným zástupcům oznámeno vedoucí vychovatelkou, a to v průběhu prvního školního týdne osobně, telefonicky nebo emailem.

Zákonní zástupci žáka přihlášeného k docházce do školní družiny, vyplňují do přihlášky, v jakém rozsahu bude žák do družiny chodit a jakým způsobem jí bude opouštět. Přihláška k zájmovému vzdělávání je ke stažení na webových stránkách školy.

Pokud je tolik přihlášených žáků, že by byla překročena maximální kapacita dětí, postupuje školní družina dle kritérií pro přijetí žáků, která stanoví ředitelka školy, a která jsou rovněž zveřejněna na webových stránkách školy.

Pokud je potřeba, aby bylo dítě uvolněno z družiny dříve než v hodinu určenou na přihlášce do školní družiny a odchází samo, musí se předem prokázat vychovatelce písemným

---

<sup>29</sup> HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-233-1., str. 66

oznámením zákonného zástupce. Žáka nelze uvolňovat na základě telefonátu, SMS nebo ústního vzkazu. V takovém případě by se jednalo o porušení vnitřního řádu školní družiny ze strany vychovatelky. Formulář je ke stažení na stránkách školní družiny nebo je k dispozici na vyžádání u vychovatelek.

Ředitelka školy má pravomoc vyloučit žáka ze školní družiny, pokud tento žák dlouhodobě a opakovaně porušuje školní řád, vnitřní řád školní družiny nebo z jiných závažných důvodů.

Odhlášení žáka je možné v průběhu celého školního roku pouze písemnou formou. Změny v přihlášce oznámí zákonný zástupce vychovatelce písemně s podpisem a datem.

Pokud žák navštěvuje kroužek, který probíhá v budově školy, tak po dobu jeho trvání přebírá za žáka odpovědnost vedoucí lektor. Ten si také žáky osobně vyzvedne a po ukončení kroužku opětovně vrací do školní družiny. Odchod žáka na kroužek probíhající mimo areál školy je považován za odchod dítěte ze školní družiny.

Děti je možné vyzvedávat do 13:00 hod. nebo po 15:00 hod. Čas od 13:00 do 15:00 hod. je vyhrazen na aktivity ve školní družině nebo pobyt venku, a to často i mimo areál školy.

Tak, jak je uvedeno ve školním vzdělávacím programu, pokud si žáka, který odchází domů s doprovodem, nevyzvedne nikdo z osob uvedených na přihlášce do 17:00 hod., spojí se vychovatelka telefonicky se zákonným zástupcem, případně s náhradním kontaktem uvedeném v přihlášce. Následně postupuje dle Vnitřního řádu školní družiny.

### ***Rámcový režim dne školní družiny:***

*Provoz školní družiny: 11:40 – 17:00 hod.*

*11:40 (12:35) – 13:00 hod.*

*konec dopoledního vyučování, oběd, hygiena, odpočinkové činnosti*

*13:00 – 15:20 hod.*

*rekreační a zájmové činnosti, pobyt venku, vycházka, svačina, odchod žáků*

*15:20 – 16:00 hod.*

*didaktické hry – příprava na vyučování*

16:00 – 17:00 hod.

*odpočinkové činnosti, odchod žáků*

**Slučování v průběhu odpoledne:**

*Od 15:30 hod. jsou všechny děti sloučeny do propojeného I. a II. oddělení.*

## **Práva a povinnosti žáků ve školní družině**

**Práva žáků:**

- *na účast na výchovných, vzdělávacích, zájmových, popř. tematických akcích zajišťovaných školní družinou,*
- *na svobodu myšlení, projevu, shromažďování, náboženství, na odpočinek a dodržování základních psychohygienických podmínek,*
- *vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich výchovy a vzdělávání, přičemž jejich vyjádřením musí být věnována pozornost odpovídající jejich věku a stupni vývoje.*
- *Žák má právo sdělit svůj názor vychovatelce, vedoucí vychovatelce nebo ředitelce školy.*
- *na odpočinek, na hru a oddechové činnosti odpovídající jejich věku, jakož i na svobodnou účast v řízených zájmových činnostech; odpoledne mají žáci trávit v klidné, pohodové a přátelské atmosféře,*
- *na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, na život a práci ve zdravém životním prostředí,*
- *na ochranu před jakoukoli formou diskriminace a násilí, proti zásahům do soukromého života a poškozování pověsti a cti,*
- *být seznámeni se všemi směrnicemi ve vztahu k jejich pobytu a činnosti ve školní družině.*

**Povinnosti žáků:**

- *dodržovat pravidla chování školní družiny, předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni,*

- *plnit pokyny pedagogických pracovníků školy vydané v souladu s právními předpisy, dbát pokynů provozních pracovníků, chovat se tak, aby neohrozili zdraví svoje ani jiných osob,*
- *své chování a jednání ve školní družině a na akcích pořádaných školní družinou usměrňovat tak, aby nesnižovali důstojnost svou, svých spolužáků, zaměstnanců školy a lidí, se kterými přijdou do styku,*
- *zjistí-li ztrátu či poškození osobní věci, tuto skutečnost neprodleně ohlásit vychovateli školní družiny v ten den, kdy ke ztrátě či poškození došlo,*
- *chodit do školní družiny podle zápisového lístku a účastnit se činností organizovaných školní družinou,*
- *zacházet s vybavením školní družiny šetrně, udržovat své místo i ostatní prostory školní družiny v čistotě a pořádku, chránit majetek před poškozením.*

## **BOZ**

*Bezpečnost ve všech prostorách je zajištěna:*

*vnitřním řádem školy,*

*vnitřním řádem školní družiny,*

*vnitřními řády specializovaných učeben (Cvk, Tv ...),*

*dodržováním vyhlášky ministerstva zdravotnictví č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání mladistvých.<sup>30</sup>*

Ve školním vzdělávacím programu naší školní družiny není opomenuto ani to, že žáci by neměli nosit do školní družiny cenné věci, jelikož školní družina za takové věci nenese odpovědnost. Dále by žáci neměli nosit předměty, které jsou ostré nebo jinak nebezpečné, aby nemohli ohrozit sebe či svého spolužáka. Je zakázáno fotografovat nebo natáčet. Použití ICT zařízení je možné pouze se svolením vychovatelky. Žáci jsou poučováni o tom, jak

---

<sup>30</sup> *ŠVP pro zájmové vzdělávání ve školní družině* [online]. Třebotov, 2020 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: <https://www.zstrebotov.cz/skolni-druzina/dokumenty-skolni-druziny>

mají/nemají zacházet s majetkem školy a školní družiny. Žáci si jsou vědomi toho, že v případě úmyslného poškození majetku školy budou zákonní zástupci muset vzniklou škodu uhradit.

Všechny děti jsou poučeny o zásadách bezpečnosti. Vychovatelky jsou seznámeny a řádně proškoleny o bezpečnostních předpisech a základech první pomoci. Prostory odpovídají normám o teple, světle a větrání. Pitný režim je zajištěn. Vnitřní řád školní družiny stanovuje mimo jiné i pokyny pro udržení bezpečnosti žáků. Stanovuje též podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

### **Ekonomické podmínky:**

Finanční prostředky na provoz školní družiny jsou čerpány jednak z provozního rozpočtu školy, tak také z úplaty za zájmové vzdělávání.

Měsíční poplatek za poskytování školské služby (školní družina) je stanoven na částku 200,- měsíčně. Je určen na částečnou úhradu neinvestičních nákladů školní družiny. Tato částka se platí pololetně ve výši 1.000,- Kč převodem z běžného účtu na účet školy: 0126592339/0800.

Školní družina má k dispozici z těchto prostředků 30.000,- Kč ročně pro všechna tři oddělení na materiál, pomůcky a hračky.

Příspěvek na kulturní akce pořádané školní družinou a odměny pro děti je 200,- za pololetí. Platí se v hotovosti vychovatelkám.

*Úplata může být snížena nebo prominuta, pokud:*

- *účastník nebo jeho zákonný zástupce je příjemcem opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi podle zákona o pomoci v hmotné nouzi,*
- *účastníkovi nebo jeho zákonnému zástupci náleží zvýšení příspěvku na péči podle zákona o sociálních službách, nebo*

- *účastník svěřený do pěstounské péče má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o státní sociální podpoře a tuto skutečnost prokáže řediteli.<sup>31</sup>*

## **Komunikace a spolupráce vychovatelek s rodiči a učiteli:**

Nejprve bych se ráda věnovala spolupráci s učiteli. Vychovatelky spolupracují s učiteli převážně v oblasti týkající se předmětů prvouky, matematiky, českého jazyka a environmentální výchovy (ekologie, tříděný odpad).

Školní družina se účastní akce „Uklidíme Česko“, pomáhá s výrobou drobných dáreků pro budoucí prvňáčky a také s organizací zápisu do 1. třídy. Komunikace s rodiči probíhá nejčastěji formou osobního setkání nebo formou informací zapsaných v družinových notýscích. Třídních schůzek se vychovatelky neúčastní. Na začátku školního roku předá vedoucí vychovatelka, na setkání s rodiči první třídy, rodičům důležité informace. Školní družina neorganizuje v průběhu školního roku akce, na které by byli zváni rodiče. Školní družina nemá prostory pro svou prezentaci na místech, která jsou vyhrazena pro čekání rodičů, kteří vyzvedávají své děti a nemá ani svou sekci na webových stránkách. Prezentace tvoření dětí probíhá v hale školy, a také v jednotlivých odděleních.

## **Závěr**

### **Postřehy z praxe a očekávaná řešení:**

V úvodní části své studie uvádím, že bych se ráda zaměřila na obecnou charakteristiku naší školní družiny, její umístění, výchovně-vzdělávací činnost a na komunikaci s rodiči. Tento záměr jsem naplnila a současně jsem si v rámci studie uvědomila, ve které oblasti má naše družina největší klady, ale také nedostatky, které je potřeba odstranit. Ráda se zapojím do činností spojených se zvýšením prestiže naší školní družiny.

---

<sup>31</sup> *ŠVP pro zájmové vzdělávání ve školní družině* [online]. Třebotov, 2020 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: <https://www.zstrebotov.cz/skolni-druzina/dokumenty-skolni-druziny>



### **Klady, kterými disponuje naše školní družina:**

Za největší přednosti považuji zázemí, které po otevření nabízí nová budova. Prostory jsou moderně zařízené, vybavené a poskytují vše potřebné dětem mladšího školního věku. Další výhodou je možnost propojení jednotlivých oddělení. Je to velký pokrok pro školní družinu, neboť do nedávné doby byly děti i vychovatelky nucené trávit čas mimo vyučování v kmenových třídách, kde chyběl prostor pro relaxaci a hru. Navíc psychicky nepůsobilo dobře to, že děti byly celý den v jednom prostoru, tedy dopoledne se ve stejné třídě vyučovaly a odpoledne ve stejné třídě trávily čas mimo vyučování. Vychovatelky neměly potřebné zázemí, s čímž v nových prostorách nemají problém. Vzniklé zázemí vychovatelkám nabízí větší možnosti pro přípravu na výchovně-vzdělávací činnost, výtvarnou činnost a další činnosti.

Umístění školní družiny a její okolí považuji rovněž za šťastné. Nabízí nespočet možností využití volného času k vycházkám do okolí, pohybovým hrám a času stráveném v zahradách školy, kde je množství herních prvků. Jediným nedostatkem je starší dopravní hřiště, které je momentálně nevyužívané a do budoucna by bylo potřeba jej zrekonstruovat. Školní družina by dopravní hřiště mohla využívat pro tematický okruh školního vzdělávacího programu zaměřeného na dopravní výchovu. Vychovatelky se snaží plnit plán DVPP a spolupracují mezi sebou co se týká programu školní družiny. Vychovatelky se podílejí na příznivém klimatu v jednotlivých odděleních, k dětem jsou empatické a citlivě přistupují k individuálním potřebám dětí. Případné problémy spolu konzultují a snaží se najít co nejvhodnější řešení. Kladně hodnotím i spolupráci mezi vychovatelkami a učiteli. Ze strany rodičů jsem za celé tři roky nezaznamenala žádnou stížnost směřovanou k organizaci školní družiny a ani k vychovatelkám konkrétně. Rodiče i děti pozitivně vnímají akce organizované školní družinou.

### **Nedostatky a řešení, která podpoří činnost školní družiny:**

Největším nedostatkem školní družiny, který vnímám, je nedostatečná prezentace směrem k rodičům a veřejnosti. Řešení vidím v umístění velké nástěnky u vchodu do šaten, kde rodiče mohou na své děti čekat.

Nástěnka nemá umožňovat pouze provozní informace, ale také by měla prezentovat činnost školní družiny. Dále by školní družina měla mít možnost prezentovat svou činnost na webových stránkách školy. Zde je možnost umístit fotografie z různých akcí a činností školní družiny a také různé aktuality. Družinové notýsky by bylo vhodné nahradit jiným způsobem komunikace směrem k rodičům, neboť se ukazuje, že někteří rodiče tento malý notýsek neotevřou za celý školní rok. Jako vhodnou náhradu vidím komunikaci pomocí emailu. Lepší prezentaci a komunikaci by mohlo podpořit i několik aktivit v průběhu školního roku, kterých by se rodiče mohli také účastnit. Jednalo by se například o adventní tvoření s rodiči (zdobení perníčků, výroba adventních věnců), dále bych navrhovala například sběr suchého pečiva pro zvířata ze Zookoutku Chuchle za pomoci rodičů, Ekolympiáda (soutěže se zapojením rodičů k příležitosti Mezinárodního dne dětí) nebo pohádkový bál v maskách se soutěžemi a pozvání rodičů.

Domnívám se, že tyto aktivity by významným způsobem posílily vztahy mezi vychovatelkami a zákonnými zástupci a celkově by pozvedly povědomí o činnosti školní družiny. Výše uvedené činnosti znamenají také posílení nepřímé pedagogické činnosti vychovatelek. Jak jsem již zmiňovala, vychovatelky spolupracují dobře a snaží se plnit tematické okruhy. Pokud by se ale mělo povědomí veřejnosti o školní družině zlepšit tak, aby družina nesklouzávala směrem k sociální hlídací službě, bylo by vhodné posílit setkání vychovatelek, kde by byl lépe stanoven měsíční plán, dělba úkolů a promýšlení akcí. Myslím si, že v naší školní družině je prostor pro zlepšení spolupráce a komunikace vychovatelek, ačkoli tato oblast funguje dobře. Do budoucna by se možná mohlo povést i to, aby v rámci školní družiny vznikl i nový kroužek pro děti.

## **8. Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost**

### **Poskytnutí první pomoci a komunikace se záchrannou službou**

Přímou pedagogickou činnost na výše uvedené téma jsem uskutečnila dle Školního vzdělávacího programu školní družiny v lednu 2021, ve svém oddělení školní družiny. V průběhu celého měsíce jsme se s dětmi věnovaly tématu o lidském těle, poskytnutí a přivolání první pomoci. Toto téma bych zúžila v rámci přípravy jednoho dne přímé pedagogické činnosti, kterou níže popisuji.

### **Cílová skupina**

Žáci druhé třídy ve věku 7 až 8 let. Lekce se účastnilo 12 žáků a nebyli mezi nimi žádní žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Lekce probíhala ve skupině s nízkou znalostí poskytnutí první pomoci. Průběh lekce byl zaměřen na rozvoj emocionálního chování a postoje související s tématem (afektivní doména učiva). Skupina dětí pocházela z podobného sociálního prostředí.

**Časový úsek:** 1,5 hodiny příprava a 2 hodiny realizace lekce

**Výuková metoda:** slovní, názorně-demonstrační, dovednostně-praktická

### **Cíl pedagogické činnosti**

- Seznámení skupiny dětí se základními informacemi spojenými s poskytnutím první pomoci.
- Prohloubení emocí a postojů ve smyslu rozlišení správného a chybného rozhodování v těžké situaci.
- Posílení a rozvoj kompetencí (k řešení problémů, občanská kompetence, komunikativní kompetence).
- Propojení teoretických a praktických znalostí.

## **Zdůvodnění postupu v závislosti na cílech, skupině a podmínkách**

Zahájení lekce proběhlo v komunitním kruhu. Na úvod jsem představila program dne a zjišťovala jsem, co už děti vědí o možnostech poskytnutí první pomoci. Seznámila jsem žáky se základními informacemi spojenými s poskytnutím první pomoci. Následovala výuková videa, která byla průběžně doplňována o můj slovní výklad. Cílem projekce bylo prohloubit správný postoj při rozhodování v těžké situaci a podpořit povědomí o důležitosti první pomoci a způsobu jejího provedení. Žáci se mohli těšit na hru v roli zachránců, záchraněných i záchranářů, což pro ně bylo motivací na závěr programu s cílem propojit teoretické a praktické znalosti.

Scénka probíhala na autobusové zastávce, kde se jednomu žákovi udělalo nevolno a omdlel. Další žák poskytoval postiženému první pomoc a od jiného spolužáka si musel půjčit mobilní telefon, který sám nevladnil. Telefonoval na záchranou službu, kde musel komunikovat se záchranářem. Děti si tak posílily kompetenci k řešení problémů, občanskou kompetenci, komunikativní kompetenci a propojily teoretické a praktické znalosti. Vše pod dohledem a vedením vychovatelky

Činnosti jsem naplánovala s přihlédnutím k dosavadním znalostem a zkušenostem skupiny dětí, vzhledem k jejich věku a s využitím znalosti vývojové psychologie. Vycházela jsem z praxe ohledně vhodnosti střídání různých činností tak, abych si udržela pozornost dětí. Výuková videa jsem rovněž zvolila tak, aby odpovídala věku a znalostem skupiny. Program byl připraven ve dvou třídách, které mají možnost propojení posuvnými dveřmi. V jedné třídě jsem připravila scénu pro hru v roli a ve druhé třídě interaktivní tabuli s projekcí a židličky na sezení.

Předpokládala jsem, že děti nemají žádnou předchozí osobní zkušenost se zachraňováním jiné osoby, a že nikdy nevolaly na záchranou službu. Očekávala jsem jejich zapojení v samotném začátku při komunitním kruhu, kde se rády podělily o své zkušenosti s úrazy. Velká motivace byla, jak jsem předpokládala v možnosti si vyzkoušet na vlastní kůži setkání s těžkou situací a snahu v návaznosti na to, že scénky budeme natáčet na video, kterým se budou moci pochlubit svým rodičům.

Jisté riziko jsem viděla v délce projektového dne a v tom, zda vydrží všichni žáci poklidně v komunitním kruhu a také u videa. Pro případ neklidu jsem si připravila omalovánku sanitky a bludiště k danému tématu.

### **Postup přímé pedagogické činnosti**

Pomůcky potřebné na přípravu lekce: autobusová zastávka, kterou jsme si vyrobili den předem, mobilní telefon, sluchátka pro záchranáře a notebook. Vše tak, aby prostředí scénky působilo věrohodně a děti se mohly do role vžít jako by se vše skutečně stalo, což mělo podpořit jejich emocionální chování a postoj.

#### **Zahájení aktivity: (12:15 hod.)**

- Odpočinková činnost v relaxační zóně (seznámení s programem lekce).
- Komunitní kruh (seznámení se základními informacemi spojenými s poskytnutím první pomoci).
- 5minutová přestávka na toaletu a pitný režim.
- Výuková videa (V průběhu puštěných videí stopnutí a rozebírání získaných poznatků tak, aby se děti zamyslely nad tím, co vidí. Doplňující otázky a informace k situacím na videu).
- 10minutová přestávka na toaletu, pitný režim a přesun do třídy, kde bylo vše připraveno na scénky.
- Pokračování lekce od 13:30 hod. Hra v roli záchránců, záchráněných i záchranářů (Scénka na autobusové zastávce pod dohledem a vedením vychovatelky).  
Časová dotace pro tuto činnost byla zhruba 45 minut.

### **Zhodnocení lekce a dosažení cílů, sebereflexe pedagoga**

#### **Dosažení cílů:**

Cílem mé pedagogické činnosti bylo to, abych děti seznámila s tím, co to je první pomoc, jak probíhá, co je potřeba udělat, na jaké telefonní číslo zavolat, co bude potřeba říct do telefonu. Chtěla jsem dětem umožnit získat osobní zkušenost, kterou by mohly v životě

potřebovat. Předpokládám, že pokud si takovou situaci prakticky odžijí, tak se jí příště již nebudou tolik obávat.

### **Tyto cíle jsem naplnila:**

- Skupina dětí se seznámila se základními informacemi spojenými s poskytnutím první pomoci. Dopomohlo k tomu prostředí komunitního kruhu, informace získané z výukových videí, zkoušení scének, rozbor a prohloubení informací komunikovaných s vychovatelkou.
- Děti si uvědomily emoce spojené s poskytnutím první pomoci. Za pomoci videa a scénky, na vlastní kůži mohly zažít pocit správného rozhodnutí v těžké situaci. Děti tak mimo jiné posílily kompetenci k řešení problémů, občanskou a komunikativní kompetenci.
- Za velkou výhodu této lekce považuji propojení teoretických a praktických znalostí.

### **Zhodnocení lekce a sebereflexe:**

Domnívám se, že má detailní příprava projektového dne se vyplatila a vedla k efektivnímu časovému rozložení a dobré návaznosti všech jednotlivých činností.

Časové dotace byly naplánované v délce, která odpovídala možnostem dětí se soustředit. Za výhodu považuji znalost dětí ve skupině.

Příkoří projektového dne jsem pocítila pouze na začátku. Jeden neklidnější chlapec nechtěl sedět v komunitním kruhu a odváděl pozornost celé třídy. S touto možností jsem dopředu počítala a nabídla jsem chlapci omalovánku sanitky. Tato snaha zabrala a chlapec se v dalším bloku činností přidal ke skupině.

Potěšilo mě, že se děti do lekce velmi aktivně zapojily a reakce dětí na naplánování projektového dne byla velmi pozitivní. Ještě dlouho si o tématu povídaly a samy opětovně zkoušely záchranné akce v dalších dnech, což mě utvrdilo v získaných kompetencích.

Pro příklad uvádím webovou stránku, ze které jsem vycházela: [První pomoc s Markem #1 - Jak volat záchranku - YouTube](#)

## 9. Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu

Studium na Vysoké škole Univerzity Karlovy v oboru Vychovatelství se blíží v mém případě ke konci. Je to zvláštní pocit, že je tak blízko doba, na kterou jsem se připravovala a těšila tak dlouho. Za dobu studia na této prestižní škole jsem se mnohému naučila a získala jsem velkou úctu a respekt ke svému povolání.

Tento čas, je časem vzpomínek a hodnocení. Mé myšlenky se nyní vracejí na začátek mé profese. Vracím se v nich do doby, kdy mě oslovila paní ředitelka a tuto pozici mi nabídla. Vzpomínám na její slova, když jsem jí říkala do telefonu, že tuto práci, ač by mě jistě bavila nemohu vykonávat, protože nemám potřebné vzdělání. Řekla mi: „To teď neřešte, s tím si už nějak poradíme. Důležité je, zda byste měla chuť do toho jít?“ No a já měla. Nepochybovala jsem o svém kladném vztahu k dětem a kupodivu jsem nebyla ani příliš nervózní, když jsem si měla prvně družinu převzít. Nejprve jsem si říkala, že se budu muset postavit před 25 dětí a co tam s nimi budu dělat, jak na mě oni budou reagovat, ale tyto myšlenky byly velmi rychle pryč.

Nejprve jsem docházela na půlroční kurz pro asistent pedagogy. Asistovala jsem v první třídě, a pak jsem přecházela do školní družiny. V průběhu kurzu jsem si měla možnost ověřit, že mě tato práce opravdu baví, naplňuje a měla jsem pocit, že to, co dělám, má smysl. V té době jsem se rozhodla pro svou životní výzvu, kterou byla účast na přijímacím řízení a následně na studiu na Vysoké škole Univerzity Karlovy.

Celým studiem mě provází velká podpora ze strany zaměstnavatele, tolerance mých kolegyň, a hlavně také mé nejbližší rodiny. Má rodina vydržela občasnou nervozitu, tolerantní byli rovněž k nedokonalému úklidu a ke studeným večerům. Velkou oporou při vypracování bakalářské práce pro mě byla paní magistra Richterová. Všem, co mě během studia podporovali patří velké poděkování.

Dostudování Vysoké školy pro mě neznamená konec. Je to spíše začátek, neboť to, co na Vysoké škole Univerzity Karlovy končí, je začátkem pro něco nového.

Tím dalším je aplikovatelnost nabytých zkušeností v praxi, obohacováním se například v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Těším se na nové a nové propojování teoretických poznatků se zkoušením v praxi. Ráda budu dále prohlubovat svou snahu se zlepšovat a být kvalitní vychovatelkou. Umožnit dětem kvalitně a radostně trávit čas ve školní družině.

Přesvědčila jsem se svým tématem eseje, že je skutečně velice důležité komunikovat s dětmi a porozumět jim. Také to, jak je komunikace propojena s kázní a získala jsem spoustu podnětů k vyzkoušení do praxe. Z obavy se stala výzva, na kterou se těším.

Během studia na Vysoké škole jsem si velice dobře uvědomila, že školní družina není jen sociální službou, a že tuto pozici by skutečně měli vykonávat pouze kvalitní vychovatelé. Děti jsou křehké osobnosti a je nutné, aby na jejich čas mimo vyučování dohlížela kvalifikovaná osoba. Toto povolání ve mně vzbuzuje nekonečný respekt.

Jsem vděčná za možnost na této škole studovat, vážím si všech vyučujících, kteří nám předávali na přednáškách kousek sebe, ptali se na náš názor a brali nás jako kolegy. Toto studium mi do života dalo velký dar s nevyčíslitelnou hodnotou.

Studium mi otevřelo dveře k mnoha zkušenostem a informacím. Pročetla jsem mnoho zajímavých publikací, ke kterým bych se třeba tak snadno nedostala. Poznala jsem nové kolegy, kteří byli v rolích spolužáků a se kterými jsem si mohla vyměnit zkušenosti a obohatit se o to, jakým způsobem některá příkoří řeší na jiných školách.

Jsem na sebe opravdu pyšná, že jsem překonala počáteční obavu, zda studium zvládnu, zda na to ještě mám, zda má rodina, a hlavně mé děti tímto příliš netrpí. Dokazuji sama sobě, že jsem na správném místě, že to, jak ke své práci přistupuji, což je srdcem a rozumem, je správné. Nyní jsem si jistá, že je ze mě kvalitní vychovatelka s chutí se učit a jít stále dál. Svě práci rozumím a mohu pokračovat s radostí a láskou k této práci, ve které jsem se našla.



## 10. Soupis použité literatury a pramenů

BENDL, Stanislav, Jaroslava HANUŠOVÁ a Marie LINKOVÁ. *Žák s problémovým chováním: cesta institucionální pomoci*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2016. ISBN 978-80-7387-703-3.

BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0.

BENDL, Stanislav. *Školní kázeň v teorii a praxi: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-432-2.

BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

BENDL, Stanislav. *Základy sociální pedagogiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-881-3.

CARTER, Cheryl R. *Dítě s ADHD a ADD doma i ve škole: praktický rádce pro rodiče i učitele*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0621-7.

HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-233-1.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.

HOLEYŠOVSKÁ, Anna. *Zájmová činnost ve školní družině*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-586-8.

JEDLIČKA, Richard. *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-788-6.

KUČERA, Dalibor. *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4621-0.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0519-7.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

První pomoc s Markem. *První pomoc s Markem #1 - Jak volat záchranku* [online]. Středočeský kraj: Marek Hylebrant, 2020, 2.4.2020 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lp4xW8EbQn4>

Sbírka zákonů, Předpis č. 410/2005 Sb., VYHLÁŠKA ze dne 4. října 2005 o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. In: Nakladatelství Sagit, a. s.: Sbírka zákonů [online]. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2005 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.sagit.cz/info/sb05410>

SEVERE, Sal. *Co dělat, aby se vaše děti správně chovaly*. Vyd. 3. Přeložil Milan KOLDINSKÝ. Praha: Portál, 2014. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-262-0634-7.

*ŠVP pro zájmové vzdělávání ve školní družině* [online]. Třebotov, 2020 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: <https://www.zstrebotov.cz/skolni-druzina/dokumenty-skolni-druziny>

*Zákon o pedagogických pracovnících: Zákon o pedagogických pracovnících* [online]. Česká republika: MŠMT, 2004 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/38850/>